

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

DIPLOMSKA NALOGA

INŠTRUMENTI PLAČILA IN ZAVAROVANJA
PLAČIL V MEDNARODNEM POSLOVANJU

IRENA BOŽOVIĆ

MENTOR
DOC. DR. JOŽKO PETERLIN

KOPER, 2007

POVZETEK

Diplomska naloga predstavlja plačilna tveganja (komercialna in nekomercialna), ki se pojavljajo v mednarodnem poslovanju in način njihove omejitve pri posameznih oblikah plačil. Poslovna in bančna praksa sta izoblikovali vrsto inštrumentov plačila in zavarovanja plačil, ki nudijo učinkovito zavarovanje interesov tako kupca kot prodajalca. Ker je obstoj predvsem majhnih organizacij odvisen od uspešne izterjave terjatev, je zanje zelo pomembno poznavanje možnosti zavarovanja plačil, pri čemer je cena posameznega inštrumenta odvisna od njegove učinkovitosti.

Ključne besede: mednarodno poslovanje, plačilna tveganja, dokumentarno poslovanje, dokumentarni akreditiv, dokumentarni inkaso, bančna garancija, menica, ček

ABSTRACT

This thesis is representing payment risks (commercial and un-commercial), which is not appearing in the international trade and their limitations in individual forms of payment. Business and bank practice has formed a series of payment instruments and insurances of payment, which are offering efficient insurance of interests for the customer and for the seller. Because the existence of the small companies in the first place depends on successful exaction of claims, the knowledge of chances of insurance of payment is very important for them, as the price of individual instrument depends on its efficiency.

Key words: international business, payment risks, documentary business, documentary credits, documentary collection, bank guarantee, bill of exchange, cheque

UDK: 336.764/.765:347.447.54(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Plačilna tveganja v mednarodnem poslovanju	3
2.1	Nekomercialna in komercialna tveganja	3
2.2	Načini omejitve tveganj pri posameznih oblikah plačil	3
3	Inštrumenti plačila in zavarovanja plačil v mednarodnem poslovanju	5
3.1	Dokumentarni akreditiv	5
3.1.1	Temeljna načela akreditivnega prava	5
3.1.2	Subjekti v akreditivnem poslu	6
3.1.3	Razmerja med subjekti v akreditivnem poslu	7
3.1.4	Vrste dokumentarnih akreditivov	7
3.1.5	Nalog za odprtje akreditiva	10
3.1.6	Odprtje akreditiva	11
3.1.7	Vključitev drugih bank v akreditivni posel	12
3.1.8	Odstop akreditivnega priliva	13
3.1.9	Akreditivni dokumenti	13
3.2	Dokumentarni inkaso	15
3.2.1	Subjekti, ki nastopajo v inkasnem poslu	16
3.2.2	Razmerja med subjekti v poslu dokumentarnega inkasa	16
3.2.3	Inkasno navodilo in njegovi bistveni elementi	17
3.2.4	Dokumenti v inkasnem poslu	17
3.3	Bančna garancija	20
3.3.1	Bistveni elementi bančne garancije	21
3.3.2	Vrste garancij	21
3.3.3	Pravna razmerja in subjekti bančnih garancij	24
3.3.4	Časovna omejitev veljavnosti garancije	26
3.3.5	Uveljavljanje plačila po garanciji	26
3.3.6	Standardi kontrole dokumentov	27
3.3.7	Dopustnost pobotanja	27
3.3.8	Odstop pravice uveljavljanja zahteve po garanciji in odstop terjatve za plačilo po garanciji	28
3.3.9	Pravna zloraba garancij	28
3.4	Menica	30
3.4.1	Vrste menic	30
3.4.2	Menična načela	31
3.4.3	Menična dejanja	32
3.5	Ček	35
3.5.1	Bistveni elementi čeka	35
3.5.2	Temeljna načela čekovnega poslovanja	35
3.5.3	Vrste čeka	36
3.5.4	Čekovna dejanja	36
4	Stroški dokumentarnega poslovanja	39
5	Sklep	43

Literatura	45
Viri.....	45
Priloge.....	47

PONAZORILA

Slika 3.1	Primer poteka akreditivnega posla	15
Slika 3.2	Primer poteka dokumentarnega inkasa	19
Slika 3.3	Primer poteka direktne garancije brez vključitve avizirne banke	25
Slika 3.4	Primer poteka direktne garancije z vključitvijo avizirne banke	25
Slika 3.5	Primer poteka indirektne garancije	26

1 UVOD

Sodobni blagovno-denarni odnosi v tržnem gospodarstvu postajajo s pravnega vidika čedalje bolj kompleksni. Gospodarskim subjektom pretijo najrazličnejša tveganja, da se njihova poslovna aktivnost ne bi uspešno realizirala. Sama sklenitev osnovne pogodbe, s katero se kupec in prodajalec dogovorita o količini, kakovosti in ceni blaga, kupcu še ne zagotavlja, da bo prejel v pogodbi opredeljeno blago, prodajalcu pa, da bo prejel kupnino. Ko prodajalec izroči kupcu blago, hoče biti kar se da gotov, da bo kupnino lahko izterjal, kupec pa, ki blago plača, prepričan, da je blago ustrezno.

Tveganja, ki jih prevzemata kupec in prodajalec v mednarodnem poslovanju, pa so še večja zaradi velikih razdalj, nepoznavanja bonitete poslovnega partnerja, kupnina in izročitev blaga ne potekata sočasno, poslovna partnerja delujeta v različnih pravnih redih ipd. Zato je razumljivo, da so gospodarski subjekti težili k učinkovitemu instrumentu zavarovanja plačila oziroma izpolnitve pogodbeno prevzetih obveznosti. Poslovna in bančna praksa sta razvili različne instrumente zavarovanja, ki s posredovanjem banke dajejo v veliki meri zagotovilo za izpolnitev obveznosti tako na kupčevi kot na prodajalčevi strani.

Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo so se za slovenske gospodarske subjekte vsekakor razširile možnosti sodelovanja s tujimi gospodarskimi subjekti, vendar so se hkrati z njimi pojavila tudi razna tveganja. Za odpravo oziroma omejitev teh tveganj je treba imeti določeno znanje s tega področja, saj najem zunanjih strokovnjakov za svetovanje predstavlja velik strošek predvsem za mala podjetja, ki si na tako velikem prostoru, ki ga imenujemo trg, šele želi izboriti svoje mesto.

Za kakšen način plačila naj se torej pogodbeni stranki odločita, da bi bili v čim večji meri zavarovani pred tveganji mednarodnega poslovanja? Kako pomembna je lahko odločitev o načinu plačila? Odgovor na to vprašanje nam daje ugotovitev Falatova, ki pravi, da: »Uspešnost izterjave deviznih terjatev izvoznikov je odvisna v prvi vrsti od dogovorjenega načina plačila in tudi od volje in plačilne sposobnosti dolžnika. Kot dogovorjeni način plačila razumemo vsebino natančno upovedene finančne klavzule v osnovni pogodbi, ki opredeljuje in precizira finančnopравни instrumentarij, o katerem sta pogodbeni stranki dosegli soglasje. Od finančne klavzule, precizirane v osnovni pogodbi, je odvisna tudi širina plačilnih tveganj.« (Falatov 1997, 5) Pri tem je treba upoštevati tudi pravno in politično stanje v državah pogodbenih partnerjev, ki lahko zelo vpliva na potek izpolnitve pogodbenih obveznosti.

Katera so torej tveganja, ki so prisotna v mednarodnem poslovanju? Kako jih lahko zavarujemo? Kateri inštrumenti plačila in zavarovanja plačil pri tem izbrati? Kakšni stroški pri tem nastanejo? Cilj diplomske naloge je tako predstaviti tveganja, ki so prisotna v mednarodnem poslovanju, način njihove omejitve oziroma odprave, predstaviti inštrumente, ki jih lahko organizacije uporabijo za zavarovanje teh tveganj, ugotoviti, v kolikšni meri posamezen inštrument ta tveganja dejansko zavaruje, kateri inštrument podjetja potemtakem najpogosteje uporabijo ter kakšni stroški pri tem nastajajo.

Uporaba inštrumentov plačila in zavarovanja plačil je nujna zaradi nižje stopnje zaupanja med kupcem in prodajalcem, ki je posledica slabega medsebojnega poznavanja, glede na to, da izhajata iz različnih držav. Izbira posameznega inštrumenta plačila in zavarovanja plačil je tako ključna glede na vrsto posla, ki ga pogodbeni stranki želita zavarovati pred tveganjem, glede na to, s katerim partnerjem, iz katere države sodelujeta in katera tveganja so v tej državi prisotna.

Uvod

Ker sem se odločila za teoretično nalogo, je moje delo temeljilo bolj na proučevanju literature s področja mednarodnega poslovanja. Pri tem sem skušala vključiti še nekaj svojega praktičnega znanja, ki sem ga pridobila pri opravljanju praktičnega usposabljanja v organizaciji Banka Koper, d. d. V diplomsko nalogo so vključeni tudi primeri inštrumentov plačila in zavarovanja plačil, vendar so podatki, ki se tičejo komitentov Banke Koper, zaradi tajnosti prikriti. Področje inštrumentov plačil in zavarovanja plačil v mednarodnem poslovanju bom skušala bolje proučiti in opredeliti problem v vsakdanji poslovni praksi.

V nadaljevanju bodo predstavljena tveganja v mednarodnem poslovanju, inštrumenti, s katerimi se pogodbeni stranki pred temi tveganji zavarujejo, SWIFT organizacija, preko katere si banke izmenjujejo finančna sporočila, stroški dokumentarnega poslovanja in njihova povezava z učinkovitostjo posameznega inštrumenta plačila in zavarovanja plačil.

2 PLAČILNA TVEGANJA V MEDNARODNEM POSLOVANJU

O plačilnem tveganju govorimo takrat, ko obstaja možnost, da kupec ne bo plačal kupnine potem, ko je izvoznik blago ali blagovne dokumente že izročil oziroma ko je določeno storitev že opravil. Kraj, čas in način plačila kupnine kupec in prodajalec določita v osnovni pogodbi, ki vsebuje tudi finančno klavzulo, ki te elemente določa in upniku zagotavlja določeno varnost pri pravočasnem izplačilu celotnega zneska. Če se upnik ne zavaruje, tvega, da kupnine dolžnik ne poravnava ali je ne poravnava pravočasno. Taki primeri vodijo v sodne postopke izterjave dolga, ki so dolgotrajni, povezani z visokimi stroški, negotovim izidom ter toliko težje izvršitvijo sodnih odločb, če ima dolžnik sedež svojega podjetja v tuji državi.

Pred takšnimi nevarnostmi izvoznik lahko svoje bodoče terjatve zavaruje z ustreznim mednarodnim instrumentom plačila ali zavarovanja plačil, o katerih bo govora v nadaljevanju.

2.1 Nekomercialna in komercialna tveganja

Način plačila kupnine je natančno določen v finančni klavzuli, ki se nahaja v osnovni pogodbi. O njej morata pogodbeni stranki doseči soglasje, saj je od nje odvisna *širina plačilnih tveganj*, ki jih razvrščamo v *dve osnovni skupini*, in sicer na *nekomercialna tveganja* in na *komercialna tveganja*.

Nekomercialna tveganja, ki jih imenujemo tudi politična tveganja, razvrščamo v dve veliki skupini:

- *klasična nekomercialna tveganja v ožjem smislu*, ki zajemajo tveganja nacionalizacije, razlastitve, konfiskacije, vojne, revolucije, uporov, oboroženih spopadov, naravnih katastrof ter druge ukrepe, ki posledično onemogočajo, da bi kupec razpolagal s svojim premoženjem in s tem plačal kupnino oz. da bi prodajalec svoje terjatve izterjal, in
- *monetarna tveganja kot nekomercialna tveganja v širšem smislu*, ki zajemajo transferna tveganja (prepoved in moratorij plačil ter nezmožnost konverzije in transfera) ter valutna tveganja.

Nekomercialna tveganja imajo *na strani dolžnika* za posledico onemogočeno razpolaganje s premoženjem ter nezmožnost izvršitve devizne transakcije, *na strani upnika* pa ravno tako onemogočeno razpolaganje s premoženjem ter nezmožnost ali vsaj omejeno možnost izterjave dolga. Nekomercialna tveganja je težko napovedati oziroma predvideti, saj so posledica nestabilnega političnega in gospodarskega položaja, predvsem v državah v razvoju.

Komercialna tveganja se kažejo predvsem v plačilni nesposobnosti dolžnika, ki nastane, ko je nad njegovim premoženjem uveden stečajni postopek, postopek sodne ali izvensodne poravnave, ugotovljena neuspešna izvršba ali nekoristnost kakršnihkoli ukrepov proti njemu, ker ni možnosti za izterjavo dolga.

2.2 Načini omejitve tveganj pri posameznih oblikah plačil

Ena od oblik plačil, s katero se v mednarodnem poslovanju pogosto srečujemo, je *dobava blaga na odprt račun*, vendar ta oblika prinaša največ tveganj, saj prodajalec nima nikakršnega zagotovila, da bo kupnino prejel. Seveda taka oblika plačila pride v poštev le takrat, ko prodajalec zaupa v finančno disciplino in plačilno sposobnost kupca ter pozna politične in devizne razmere v njegovi državi, saj potem, ko je prodajalec

odpremil blago kupcu in mu izročil vse potrebne dokumente, izgubi dejansko in pravno možnost razpolaganja z blagom. Kupec je pri takšni obliki plačila vsekakor v prednosti, saj lahko pri prejemu blaga to kakovostno in količinsko pregleda ter po potrebi reklamira. Reklamacija da kupcu možnost svojevoljnega in neupravičenega zavračevanja plačila kupnine, pobotanja celotnega ali delnega zneska kupnine s protiterjatvijo pogodbene stranke (prodajalca) ter izsiljevanja znižanja cene na podlagi neupravičene reklamacije, prodajalec pa pri tem nima na voljo hitrega in učinkovitega sredstva, ki bi mu zagotovilo uspešno izterjavo njegove terjatve. Preostane mu le še sodna pot izterjave, vendar je ta dolgotrajna, povezana z visokimi stroški ter negotovim končnim izidom.

Ker pa se v poslovni praksi pogosto uporablja dobava blaga na odprt račun, imajo dobavitelji na voljo dva instituta, s katerima skušajo omejiti zgoraj navedena tveganja, in sicer pridržek lastninske pravice na blagu in zavarovanje izvoznih terjatev.

Institut *pridržka lastninske pravice na blagu* zavaruje prodajalca tako, da je kljub izročitvi blaga ali dokumentov o blagu kupcu prodajalec še vedno lastnik blaga, dokler v celoti ne prejme kupnine od kupca. Za prodajo s pridržkom lastninske pravice na blagu se kupec in prodajalec dogovorita ter klavzulo o dogovoru navedeta v osnovni pogodbi. Področje pridržka lastninske pravice v Sloveniji ureja Zakon o obligacijskih razmerjih (v nadaljevanju ZOR), vendar je treba poznati tudi pravno področje države, v kateri je kupec in s tem tudi blago, saj se pravni učinek klavzule pridržka lastninske pravice presoja po pravu kupčeve države.

Zavarovanje izvoznih terjatev je prav tako institut, s katerim se skuša izvoznik zavarovati pred plačilnimi tveganji, vendar tega ne ureja ZOR, temveč splošni in posebni pogoji ter pogoji konkretne zavarovalne police izbrane zavarovalnice, v okviru katerih se lahko izvoznik zavaruje proti komercialnim tveganjem.

3 INŠTRUMENTI PLAČILA IN ZAVAROVANJA PLAČIL V MEDNARODNEM POSLOVANJU

Kdaj in kateri izmed inštrumentov plačila in zavarovanja plačil v mednarodnem poslovanju pride v poštev, je odvisno predvsem od odnosa, ki ga imata kupec in prodajalec, in od njunega medsebojnega zaupanja. V mednarodnem plačilnem prometu s tujino so najpogosteje v uporabi v nadaljevanju navedeni in opisani inštrumenti plačila in zavarovanja plačil.

3.1 Dokumentarni akreditiv

Čeprav so nekatere države uredile materijo dokumentarnega akreditiva v svoji nacionalni zakonodaji, v mednarodno poslovanje vključene banke uporabljajo Enotna pravila in običaje za dokumentarne akreditive (v nadaljevanju EPO-500), ki so nastali s kodifikacijo akreditivnih pravil Mednarodne trgovinske zbornice v Parizu. EPO-500, ki so jih sprejele slovenske banke v decembru 1993, so dispozitivne narave, kar pomeni, da se uporabljajo le, če stranke na njihovo uporabo izrecno pristanejo. Mednarodna trgovinska zbornica je sprejela tudi Enotna pravila za medbančne reimburse (v nadaljevanju EPR-525), h katerim so prav tako leta 1996 pristopile slovenske banke ter objavila standardne obrazce za dokumentarne akreditive, ki poenostavljajo dokumentarno poslovanje.

Akreditivno poslovanje se izvaja na podlagi akreditivnega prava, čigar viri so prisilni predpisi (predpisi deviznega prava in predpisi, ki urejajo plačilni promet s tujino), pogodbeni volja strank (izražena v finančni klavzuli osnovnega posla), EPO in EPR, mednarodni trgovski običaji, pravna znanost, sodna in arbitražna praksa ter dispozitivni predpisi gospodarskega in civilnega prava.

Kot produkt mednarodne poslovne in bančne prakse je dokumentarni akreditiv plačilni inštrument, ki pogodbenim strankam omogoča varen način plačila za dobavljeno blago ali opravljene storitve. Nekatere vrste akreditiva omogočajo blagovno kreditiranje in prodajo akreditivnih terjatev s prihodnjo dospelostjo, posebna vrsta akreditiva, t. i. standby akreditiv, pa se pojavlja kot ameriški nadomestek za evropsko bančno garancijo, plačljivo na prvi poziv.

V akreditivnem poslu se pojavlja ena ali več bank, ki strankam nudijo strokovno znanje, ki skupaj z njihovim ugledom, razvitim telekomunikacijskim sistemom in poslovnimi korespondenti v tujini zagotavlja, da bo kupec plačal kupnino prodajalcu, ko bo njegova pooblaščenca banka v akreditivnem poslu prejela dokumente, ki izkazujejo, da je prodajalec pravočasno in pravilno izpolnil svoje pogodbene obveze iz osnovnega posla.

Poleg običajnega blagovnega akreditiva kot inštrumenta plačila blaga ali storitev je strankama na voljo še standby akreditiv, ki pride v poštev, ko obstaja možnost, da ena od pogodbenih strank ne bo izpolnila svoje obveze ali je ne bo izpolnila pravilno ali pravočasno, zato služi kot *inštrument zavarovanja* za povračilo škode, ki bi zaradi tega utegnili nastati nasprotni stranki.

3.1.1 Temeljna načela akreditivnega prava

V akreditivnem poslovanju so v uporabi naslednja načela:

- *Načelo vključitve akreditivne klavzule*: pogodbeni stranki se v finančni klavzuli osnovne pogodbe dogovorita o uporabi EPO, saj so dispozitivne narave, razen v primeru, ko akreditiv vsebuje inkorporacijsko klavzulo, ali če je upravičencu

akreditiv sporočen v okviru sistema SWIFT. Takrat so EPO-500 obvezujoča za vse stranke v akreditivnem poslu.

- *Načelo poslovanja z dokumenti in ne z blagom:* to načelo je osrednja in poglobljena značilnost v akreditivnem poslovanju, saj na tem temelji celoten mehanizem dokumentarnega akreditiva. Gre za poslovanje s takimi dokumenti, ki predstavljajo blago ali storitev in omogočajo tistemu, ki jih poseduje, da razpolaga z blagom. Banka se ne spušča v problematiko osnovnega posla, temveč le preverja, ali so predloženi vsi dokumenti, ali ustrezajo akreditivnim rokom in pogojem in ali so med seboj skladni.
- *Načelo ločenosti akreditivnega posla od osnovnega posla:* banke se ne ozirajo na pogodbe, na katerih temelji akreditiv, niso v nikakršni zavezi s takšnimi pogodbami ter jih te pogodbe v nobenem pogledu ne vežejo. Akreditivna obveza banke je abstraktna v odnosu do osnovnega posla in kavzalna nasproti akreditivnim dokumentom.
- *Načelo samostojnosti in določenosti pravnih razmerij:* nalogodajalec in upravičenec iz akreditiva se ne moreta sklicevati na pravna razmerja, v katerih nista subjekta, saj je osnovni posel ločen od akreditivnega.
- *Načelo dokumentarne strogosti:* banke, vključene v akreditivni posel, morajo vse v akreditivu navedene dokumente pregledati z razumno skrbnostjo, da bi tako ugotovile, ali so dokumenti po svojem zunanjem videzu skladni z akreditivnimi pogoji in roki ter ali so po svojem zunanjem videzu skladni med seboj.

Pogodbeni stranki v osnovno pogodbo vključita finančno klavzulo, ki določa finančno konstrukcijo osnovnega posla in obveze pogodbenih strank v zvezi s plačilom. Ko sta se stranki dogovorili o načinu plačila z dokumentarnim akreditivom, morata v finančni klavzuli specificirati obveze obeh strani ter se dogovoriti o višini zneska in roku odprtja akreditiva, vrsti akreditiva, njegovem roku veljavnosti ter roku za predložitev dokumentov, roku odpreme blaga, o tem, katera banka nastopa kot akreditivna, obvestilna, potrdilna in izplačilna banka, o vrsti, vsebini in številu akreditivnih dokumentov ter kraju in nazivu banke, ki bo prejela dokumente v honoriranje ter o morebitnih dodatnih klavzulah akreditivnega posla.

Da bi se izognili kasnejšim nevšečnostim, kot je neodpremljeno blago, nepravočasna odprema akreditivnih dokumentov ter iztek roka veljavnosti akreditiva, je nujno, da stranki v finančni klavzuli natančno določita vse elemente.

3.1.2 Subjekti v akreditivnem poslu

Subjekti, ki se pojavljajo v akreditivnem poslu, so *nalogodajalec za odprtje akreditiva, akreditivna banka, akreditivni upravičenec* ter *korespondenčna banka* akreditivne banke s sedežem v upravičenčevi državi, ki jo akreditivna banka vključi v posel v vlogi avizirne (obvestilne), potrdilne, izplačilne, reimbursne ali transferne banke. Pri prenosnem akreditivu se lahko pojavi tudi drug upravičenec ali več drugih upravičencev, pri odstopu akreditivnega priliva pa nov akreditivni upnik.

3.1.3 Razmerja med subjekti v akreditivnem poslu

Ker je akreditivni posel ločen od osnovnega posla, so potemtakem ločena tudi razmerja med subjekti, in sicer:

- *Pravno razmerje med strankama iz osnovnega posla:* temelji na konkretnem poslu, ki sta ga stranki sklenili med seboj, kot posel nakupa in prodaje blaga, posel izvajanja investicijskih del v tujini, posel dobave, montaže investicijske opreme ali drug posel, za katerega mora ena od strank plačati določen denarni znesek. Če sta stranki v finančni klavzuli za način plačila določila akreditiv, je kupčeva dolžnost pravočasno, na pogodbeno dogovorjeni način in prek dogovorjene banke odpreti akreditiv v korist prodajalca. Kupec je dolžan prek svoje poslovne banke odpreti akreditiv najkasneje prvi dan, s katerim začne teči pogodbeno dogovorjeni rok za dobavo blaga ali za začetek izpolnjevanja drugih pogodbenih obveznosti upravičenca, saj je pravočasno odprtje akreditiva primarna dolžnost kupca, če te obveze ne izpolni, pa kot posledica nastopi dolžniška zamuda in morebitna odškodninska odgovornost.
- *Pravno razmerje med nalogodajalcem za odprtje akreditiva in akreditivno banko:* temelji na pogodbi za odprtje akreditiva, s katero se nalogodajalec in akreditivna banka dogovorita, kdaj in na kakšen način bo nalogodajalec banki zagotovil akreditivno kritje ter kdaj in na kakšen način bo banka v korist upravičenca odprla akreditiv. Akreditivno kritje je lahko zagotovljeno z namenskim denarnim depozitom ali s sklenitvijo posebne kreditne pogodbe, pri čemer je treba upoštevati predvideni rok črpanja akreditiva in inštrumentarij za zavarovanje vračila kredita.
- *Pravno razmerje med akreditivno banko in upravičencem:* nastane takrat, ko upravičenec od akreditivne ali avizirne banke prejme sporočilo o odprtju akreditiva. Obveza banke je samostojna, abstraktna v razmerju do osnovnega posla ter odvisna le od časovno omejenih rokov (zadnji dan veljavnosti akreditiva) in akreditivnih pogojev. Banka je dolžna honorirati le akreditivne dokumente, ki so predloženi pravočasno in če izpolnjujejo v akreditivu določene roke in pogoje. Ob nepravočasni predložitvi dokumentov akreditivna obveza banke ugasne.
- *Pravna razmerja med posameznimi bankami, ki so vključene v akreditivni posel:* temeljijo na konkretnih navodilih akreditivne banke.

3.1.4 Vrste dokumentarnih akreditivov

V uporabi je veliko vrst akreditivov, med katerimi so nekateri v EPO-500 urejeni, nekateri le omenjeni, nekateri, ki se v praksi uporabljajo, pa niso niti urejeni niti omenjeni.

EPO-500 določajo, da mora akreditiv vsebovati označbo, ki jasno določa, ali je akreditiv preklicen ali nepreklicen, saj akreditiv brez te označbe velja kot nepreklicen. *Preklicni* akreditiv se v praksi redko pojavlja, saj ga lahko akreditivna banka brez predhodnega obvestila upravičencu v vsakem trenutku spremeni ali celo razveljavi. Označba, da je akreditiv *nepreklicni*, pomeni, da se banka obvezuje k honoriranju akreditivnih dokumentov, če so njej ali izplačilni banki predloženi dokumenti skladni z roki in pogoji, navedenimi v akreditivu. Nepreklicni akreditiv in v njem navedeni pogoji

ne morejo biti spremenjeni ali razveljavljeni, če upravičenec ter akreditivna in potrdilna banka (v primeru potrjenega akreditiva) o tem ne soglašajo.

Pogodbeni stranki iz osnovnega posla se lahko dogovorita, da bo akreditiv, ki ga odpre banke v državi kupca, potrdila banka s sedežem v neki tretji državi. Potrdilna banka, ki hkrati postopa tudi kot izplačilna banka in je običajno korespondenčna banka akreditivne banke v državi prodajalca, s *potrditvijo akreditiva* do upravičenca skupaj z akreditivno banko prevzema solidarno obvezo plačila po akreditivu. Upravičenec lahko akreditivne dokumente predloži akreditivni oziroma izplačilni banki, kot tudi potrdilni banki, s potrditvijo akreditiva pa se želi izogniti zlasti politično-monetarnim tveganjem, prisotnim v državi akreditivne banke, in ne toliko komercialnim tveganjem, vezanim na njeno solventnost. Poleg potrjenega se pojavlja še *pokriti akreditiv*, ki nam pove, na kakšen način nalogodajalec zagotavlja akreditivni banki akreditivno kritje, kar pa je za upravičenca pravno nepomembno, saj mu je akreditivna banka dolžna plačati tudi, če je nad nalogodajalčevim premoženjem uveden stečajni postopek.

Banka je pri *akreditivu, plačljivem na vpogled*, dolžna upravičencu izplačati akreditivni znesek takoj po predložitvi dokumentov, če so ti skladni z akreditivnimi roki in pogoji, pri *akreditivih z odloženim plačilom* pa na dan, ki je v akreditivu določen, če so dokumenti skladni z akreditivnimi pogoji in med seboj ter če so banki predloženi pravočasno. Akreditiv z odloženim plačilom predstavlja finančni inštrument kreditiranja osnovnega posla, saj daje kupcu možnost, da prevzame dobavljeno blago še pred izplačilom akreditivnega zneska ter preveri njegovo kakovost in količino. Ker je akreditivni posel ločen od osnovnega posla, je mogoče zaradi reklamacije s pomočjo sodnega postopka preprečiti izplačilo akreditivnega zneska ob dospelosti le, če je podan utemeljen sum, da gre za pravno zlorabo akreditiva, ki ima vse elemente kaznivega dejanja. *Akreditiv z rdečo klavzulo*, imenovan tudi avansni akreditiv, saj prodajalcu omogoča delno predfinanciranje priprave blaga za izvoz, daje izplačilni banki pooblastilo, da upravičencu izplača del akreditivnega zneska, še preden je predložil akreditivne dokumente, s katerim krije stroške odpreme blaga. Da bi upravičenec prejel predujem, mora predložiti pisno izjavo, da bo akreditivne dokumente predložil banki pravočasno, izjavo pa običajno spremlja bančna garancija za vračilo predujma ali ustrezen blagovni vrednostni papir.

Akceptni akreditiv omogoča kupcu prodajalčevo kratkoročno kreditiranje plačila kupnine, prodajalcu pa refinanciranje osnovnega posla. Akreditivna banka se obvezuje, da bo v zameno za predložene akreditivno skladne dokumente akceptirala menico, ki jo nanjo trasira upravičenec, in jo ob dospelosti plačala. Tudi če menico akceptira kakšna druga banka, za akcept in plačilo menice odgovarja akreditivna banka. Upravičenec v akreditivu pooblaščen banki predloži akreditivne dokumente skupaj z menico, banka pa jo v zameno za akreditivno skladne dokumente akceptira in tako postane glavni menični dolжник. Menični znesek se glasi na fakturni znesek, menična dospelost pa je enaka tisti, ki je navedena v akreditivu. Upravičenec lahko menično terjatev z bodočo dospelostjo proda katerikoli banki in tako spremeni kreditni posel v posel s takojšnjim plačilom, plačilna obveza banke pa je akreditivna obveza.

Pri *negociacijskem akreditivu* se uporablja dokumentarne trasirane menice in pooblastila, ki jih upravičenec prejme v akreditivu kot dolžnost, da menice trasira na v akreditivu določeno banko. Če akreditiv predvideva negociiranje, je akreditivna banka dolžna menico, ki jo je nanjo trasiral upravičenec, plačati brez pravice do regresa proti izdajatelju, ali odkupiti akreditivno skladne dokumente, ki ji jih je predložil upravičenec.

Pri *prenosnem akreditivu* lahko prvi upravičenec zahteva od izplačilne banke, da prenese akreditiv v celoti ali deloma v korist enega ali več drugih upravičencev. Čeprav je prenosljivost akreditiva v akreditivnem pravu izjema, je za aktiviranje prenosnega akreditiva potreben obstoj dveh ločenih poslov, pri katerih je organizator posla v enem poslu prodajalec, v drugem pa kupec istega blaga z nižjo ceno, kot dogovorjeni način plačila pa se pojavlja akreditiv. Tako organizator posla akreditiv v celoti ali delno prenese v korist dejanskega dobavitelja blaga. Akreditiv lahko prenaša izplačilna banka, ki je hkrati pooblaščenca za honoriranje dokumentov, da bi bil akreditiv prenosljiv pa mora biti kot takšen tudi označen. Izplačilna banka se lahko samostojno odloči, da akreditiva po nalogu prvega upravičenca ne prenese v korist drugega upravičenca zaradi neskladnosti spremenjenih akreditivnih pogojev ali zaradi spremembe vsebine akreditivnih dokumentov, upravičenec pa lahko zahteva, naj akreditiv prenese akreditivna banka.

Tudi pri *podakreditivu* gre za dva pravno povsem ločena posla in akreditiva, kjer banke omogočajo financiranje akreditivnega kritja pri poslih, kjer se njihov organizator pojavlja kot kupec in prodajalec istega blaga, s končnim kupcem blaga pa se ne uspe dogovoriti za način plačila v obliki prenosnega akreditiva, za odprtje akreditiva pa nima potrebnega kritja. Zato izplačilna banka, ki je v korist organizatorja posla odprla glavni (prodajni) akreditiv, tega sprejme kot akreditivno kritje za odprtje nabavnega akreditiva. Tako pogoji glavnega akreditiva ostajajo v veljavi tudi pri podakreditivu, pri čemer so dovoljena odstopanja pri znižanju akreditivnega zneska in cene, skrajšanju roka dobave in veljavnosti akreditiva ter pri zamenjavi fakture, ostali akreditivni dokumenti glavnega akreditiva pa ostanejo nespremenjeni. Izplačilna banka po glavnem akreditivu prejme in pregleda dokumente, jih honorira v breme glavnega akreditiva, od tega odbije stroške financiranja podakreditiva ter organizatorju posla izplača razliko v vrednosti med glavnim akreditivom in podakreditivom.

Revolving akreditiv se uporablja pri poslih sukcesivne dobave blaga ali opravljanja storitev v določenem časovnem obdobju, kjer se akreditivni znesek po vsakem črpanju vrednosti posamezne tranše vrača na njen prvotni znesek, dokler se seštevek plačil ne doseže maksimalnega akreditivnega zneska, katerega označba v akreditivu je obvezna sestavina. Poleg tega mora revolving akreditiv vsebovati označbo ali revolvira glede na določeno časovno obdobje ali glede na določeno vrednost posameznega črpanja ter ali vsebuje *klavzulo kumulativnosti*, s katero se neizkoriščena vrednost akreditiva po posamezni tranši prenaša na naslednjo tranšo ali pa vsebuje klavzulo nekumulativnosti, s katero tak prenos ni mogoč.

Kot smo že omenili, je *standby akreditiv* produkt ameriške bančne prakse in nadomešča evropsko bančno garancijo, plačljivo na prvi poziv, saj ameriška zakonodaja svojim bankam ne dovoljuje izdaje bančnih garancij, plačljivih na prvi poziv, po katerih bi bile dolžne plačati določen denarni znesek upravičencu v primeru neizpolnitve pogodbene obveze nasprotne stranke. Akreditivna banka se pri *standby akreditivu* obvezuje upravičencu izplačati določen denarni znesek na podlagi predložene pisne izjave, da nasprotna pogodbeni stranka svoje pogodbene obveze ni izpolnila, ter predložene menice, trasirane na banko, ki se glasi na akreditivni znesek in služi banki kot pobotnica za izplačani znesek.

Čeprav se angloameriški *Letter of Credit* bistveno ne razlikuje od kontinentalnega dokumentarnega akreditiva, je njegova posebnost ta, da mora upravičenec z akreditivnimi dokumenti predložiti banki še nanjo trasirano menico, ki se glasi na

fakturni znesek, njena dospelost je označena na akreditivu in služi kot pobotnica za prejeti znesek po honoriranih dokumentih.

3.1.5 Nalog za odprtje akreditiva

Nalog za odprtje akreditiva ureja pravno razmerje med nalogodajalcem in akreditivno banko. Pred njegovo izdajo se nalogodajalec in njegova akreditivna banka dogovorita o vrsti in načinu zagotovitve kritja, ki sta odvisna od finančne in poslovne bonitete, ki jo nalogodajalec uživa pri akreditivni banki. Banka se lahko na podlagi ocene bonitete odloči, da bo akreditiv odprla brez predhodne zagotovitve kritja ter od nalogodajalca zahteva, da ji akreditivno kritje zagotovi na njen prvi poziv ob črpanju akreditiva ali zahteva zagotovitev kritja pred odprtjem akreditiva, ki je lahko dano kot namenski denarni depozit ali odobren namenski kredit, zavarovan z ustreznim finančnim inštrumentom.

Obveze akreditivne banke, ki v akreditivnem poslu deluje po nalogu in v interesu nalogodajalca, so pravočasno in pravilno odprtje ter aviziranje akreditiva, pregled prejetih akreditivnih dokumentov in honoriranje akreditivno skladnih dokumentov, svetovalna dejavnost, ki je omejena na informiranje o morebitno vprašljivi poslovni boniteti upravičenca, če ji je poznana ter posamezne predloge in priporočila o posameznih elementih akreditiva, navedenih v nalogu za odprtje akreditiva. Na drugi strani ima tudi nalogodajalec za odprtje akreditiva določene obveznosti, ki so zagotovitev akreditivnega kritja, plačilo provizije in vseh stroškov akreditivnega posla ter prevzem honoriranih dokumentov in reklamacija ob ugotovljenih neskladjih akreditivnih dokumentov z akreditivnimi pogoji.

Načelo dokumentarne strogosti, ki se zahteva v akreditivnem poslovanju določa, da morajo biti navodila za odprtje akreditiva, akreditiv in navodila za njegovo spremembo ter sprememba sama popolni in natančni, navodila pa formulirana tako, da banki ne dopuščajo možnosti alternativne razlage. Akreditivna banka svojemu nalogodajalcu ne sme dopustiti, da bi v akreditiv ali njegovo spremembo vključil odvečne podrobnosti, ki se nanašajo predvsem na opis blaga in tehnične podrobnosti. Vsak nalog za odprtje akreditiva mora vsebovati navedbo dokumentov, ki jih bo banka honorirala, sicer banka v akreditivu navedenih pogojev ne bo upoštevala, ker je akreditiv brez pravnega učinka.

Bistveni elementi, ki jih mora vsebovati vsak nalog za odprtje akreditiva (priloga 1), so:

- *Označba upravičenca* – nalogodajalec mora navesti natančno in popolno označbo upravičenca ter njegov sedež, saj škodljive posledice nepopolne in netočne označbe nosi sam. Če se nalogodajalec dogovori z banko, mu ta lahko priskrbi informacije o poslovni boniteti upravičenca, ki so ji znane iz njenega rednega poslovanja, s pomočjo katerih nalogodajalec oceni poslovno resnost in zanesljivost upravičenca kot svojega pogodbenega partnerja.
- *Roki, določeni v akreditivu, in kraj plačila* – v akreditivu je treba navesti rok veljavnosti akreditiva, rok in kraj za predložitev dokumentov v honoriranje, rok odpreme blaga ter kraj plačila.
- *Rok veljavnosti akreditiva in kraj za predložitev dokumentov v honoriranje* – akreditiv, ki nima označenega roka veljavnosti, je brez pravnega učinka, zato se ga lahko šteje le kot neobvezno aviziranje akreditiva. Čeprav je tudi označba kraja za predložitev dokumentov v plačilo bistven element, izpust te označbe nima za posledico ničnosti akreditiva, ker lahko upravičenec dokumente

predloži v honoriranje akreditivni banki. Upravičenec lahko banki predloži dokumente na zadnji dan roka veljavnosti akreditiva oziroma, če je ta dan banka zaprta, lahko to stori prvi dan, ko je banka odprta. Podaljšanje roka veljavnosti akreditiva ne pride v poštev v primeru višje sile, saj tveganje njenega nastopa in s tem povezane škodljive posledice nosi upravičenec sam.

- *Rok za predložitev dokumentov v honoriranje* – označba roka za predložitev dokumentov v honoriranje ni pogoj za veljavnost akreditiva. Če se poleg ostalih dokumentov zahteva tudi predložitev prevoznega dokumenta, se rok za predložitev dokumentov v honoriranje računa od datuma prevoznega dokumenta, če ta rok v akreditivu ni določen, velja rok 21 dni po datumu odpreme, ki ne sme biti daljši od roka veljavnosti akreditiva, sicer se ta rok ustrezno skrajša. Dokumente, ki niso predloženi v okviru predložitvenega roka, navedenega v akreditivu ali v okviru 21-dnevnega roka, upoštevajoč datum prevoznega dokumenta, banke zavrnejo in jih ne honorirajo.
- *Rok odpreme blaga* – je določen z datumom prevoznega ali drugega odpremnega dokumenta in ga ni mogoče podaljšati iz istih razlogov, ki veljajo za podaljšanje roka veljavnosti akreditiva ali roka za predložitev dokumentov v honoriranje, temveč le s spremembo akreditivnih pogojev. Če rok odpreme blaga v akreditivu ni označen, banka ne sprejme prevoznih dokumentov s kasnejšim datumom odpreme od roka veljavnosti akreditiva.
- *Označba akreditivnega zneska* – nalagodajalec je dolžan navesti tudi natančen znesek in valuto, v kateri mora banka upravičencu odpreti akreditiv. Poleg akreditivnega zneska in valute, za katera sta se nalagodajalec in upravičenec dogovorila že v osnovni pogodbi, bo nalagodajalec v nalogu navedel še ceno za enoto blaga ali storitve in označbo dogovorjene paritete cene.
- *Označba vrste, kakovosti in količine blaga* – tudi označba vrste, kakovosti in količine blaga v nalogu za odprtje akreditiva se mora skladati z navedbami v osnovni pogodbi, vendar ne sme vsebovati prekomernih podrobnosti, saj lahko to privede do zapletov pri primerjavi navedb iz trgovske fakture z opisom blaga v akreditivu. Količina blaga mora biti označena natančno z eno od merskih enot, ki ji je lahko dodana cirka klavzula, kakovost blaga pa z opisom ali sklicujoč se na določen standard ali sporazumno dogovorjen vzorec.

Cirka klavzula se lahko nanaša na akreditivni znesek, količino ali ceno po enoti blaga in dovoljuje odstopanje največ deset odstotkov navzgor ali navzdol s tem, da je treba navesti, na katerega od elementov se cirka klavzula nanaša.

Medtem ko so delne dobave in delna črpanja akreditiva dovoljena, razen če ni v akreditivu določeno drugače, se morata o sukcesivnih dobavah in sukcesivnih črpanjih akreditiva stranki v osnovnem poslu dogovoriti. Če v določenem času ne pride do posamezne dobave ali črpanja akreditivnega zneska, akreditiv preneha biti razpoložljiv za to določeno dobavo ali črpanje, kot tudi za vse naslednje predvidene dobave in črpanja.

3.1.6 Odprtje akreditiva

Pogodbeni stranki v finančni klavzuli osnovne pogodbe določita, kdaj in kakšen akreditiv mora kupec kot svojo primarno obvezo prek svoje poslovne banke odpreti v korist prodajalca ter katere dokumente je treba predložiti, da bi bil akreditiv unovčljiv.

Kupec, ki je prvi dolžan pričeti izpolnjevati pogodbene obveze, mora poskrbeti, da se roki, pogoji in vrsta odprtega akreditiva skladajo z vsebino finančne klavzule osnovnega posla, sicer bo upravičenec to neskladje kupcu po dolžnosti takoj reklamiral.

Ker odprtje akreditiva, ki ni v skladu s pogoji in roki iz finančne klavzule osnovne pogodbe pomeni, da kupec ni izpolnil svoje pogodbene obveznosti, nasproti njemu nastopijo posledice dolžniške zamude. V primeru, da prodajalec ugotovljeno neskladje kupcu ne reklamira takoj pomeni, da z roki in pogoji akreditiva soglaša in se njegovih kasnejših ugovorov ne upošteva.

3.1.7 Vključitev drugih bank v akreditivni posel

Akreditivna banka, ki ima običajno sedež v državi kupca, lahko v akreditivni posel vključi še druge banke s sedežem v državi prodajalca ali v neki tretji državi, ki imajo natančno opredeljeno funkcijo in ravna po navodilih in po pooblastilu akreditivne banke.

Avizirna banka – akreditivna banka jo kot svojo korespondenčno banko v državi upravičenca pooblasti, da upravičencu sporoči glede odprtja akreditiva ali akreditivnih sprememb. Ker je avizirna banka v pravnem razmerju z akreditivno banko, upošteva le njena navodila in ne navodil nalogodajalca, ki je v pravnem razmerju z akreditivno banko. Če se avizirna banka odloči, da po nalogu za aviziranje akreditivne banke upravičencu akreditiva ne bo avizirala, mora o tem brez odlašanja obvestiti akreditivno banko. V primeru, da se odloči za aviziranje, mora z razumno skrbnostjo preveriti verodostojnost akreditiva (šifre akreditivne banke, avtentičnost podpisov in pooblastil podpisanih oseb). Ker tudi z upravičencem avizirna banka ni v pravnem razmerju, mu je odgovorna za povračilo škode le v primeru, če bi ta utrpel škodo zaradi tega, ker ni z zadostno skrbnostjo preverila avtentičnosti akreditiva. Priloga 2 prikazuje primer SWIFT sporočila o odprtju akreditiva.

Potrdilna banka – zahtevo po potrditvi akreditiva tretje banke poda upravičenec, ki ocenjuje, da so v državi akreditivne banke politično-monetarna tveganja ter da je njena devizna solventnost vprašljiva. Pogodbeni stranki se že v osnovni pogodbi dogovorita za odprtje potrjenega akreditiva ter določita, katera banka bo nastopila kot potrdilna banka in s tem prevzela solidarno obvezo skupaj z akreditivno banko, da bo honorirala akreditivno skladne dokumente. Če do potrditve dogovorjenega akreditiva ne pride, nastopijo za kupca, ker ni izpolnil svojih pogodbenih obvez, pravne posledice dolžniške zamude. Potrdilna banka se samostojno odloča, ali bo na osnovi pooblastila ali na zahtevo akreditivne banke potrdila akreditiv. Če se odloči, da akreditiva ne bo potrdila, mora o tem takoj obvestiti akreditivno banko. Upravičenec lahko uveljavlja zahtevek za honoriranje dokumentov nasproti potrdilni banki le, če je akreditivno skladne dokumente predložil potrdilni ali izplačilni banki. Razveljavitev ali sprememba že potrjenega akreditiva ni možna brez soglasja potrdilne banke. Akreditivna banka je dolžna potrdilni banki povrniti stroške potrditve akreditiva, plačati konfirmacijsko (potrdilno) provizijo ter zagotoviti reimburs izplačanega zneska, če je potrdilna banka honorirala akreditivne dokumente.

Izplačilna banka – poleg kraja, v katerem je akreditiv izplačljiv, pogodbeni stranki v finančni klavzuli osnovne pogodbe določita še, katera banka bo honorirala dokumente (tako imenovana nominirana ali izplačilna banka). Pri prostonegociabilnih akreditivih je lahko izplačilna banka katerakoli banka. Čeprav akreditivna banka z imenovanjem izplačilne banke v akreditivu to banko pooblasti za pregled, prevzem in honoriranje dokumentov, nominirana banka na osnovi takega imenovanja ter s prevzemom

akreditivno skladnih dokumentov ne prevzema nikakršne obveznosti, da bo dokumente tudi honorirala, dokler ji akreditivna banka ne zagotovi akreditivnega kritja ali ustrezne reimbursne linije. Čeprav izplačilna banka samostojno odloči, če so pregledani dokumenti akreditivno skladni in predloženi pravočasno, dokončno odločitev o tem sprejme akreditivna banka. V primeru odstopanj od akreditivnih rokov in pogojev lahko akreditivna banka izplačilni banki dokumente reklamira in, če je izplačilna banka dokumente že honorirala, ji lahko akreditivna banka reimbursiranje akreditivnega zneska zavrne. Upravičenec lahko akreditivne dokumente predloži izplačilni ali akreditivni banki, zahtevek za honoriranje dokumentov pa uveljavlja samo nasproti izplačilni banki.

Reimbursna banka – akreditivna banka se obvezuje, da bo banko, ki je akreditivne dokumente honorirala, reimbursirala za izplačani akreditivni znesek in pripadajoče obresti. To lahko stori neposredno sama ali za to pooblasti neko tretjo banko, reimbursno banko, ki jo v akreditivni posel običajno vključi v tistih akreditivih, katerih valuta zneska ni valuta države, v kateri imata akreditivna in izplačilna banka svoj sedež. Akreditivna banka mora pravočasno pooblastiti reimbursno banko za honoriranje reimbursnega zahtevka izplačilni banki, saj je ta dolžna svoj zahtevek za povračilo izplačanega akreditivnega zneska uveljavljati najprej pri reimbursni banki, šele če reimbursna banka zahtevka ne honorira na prvi poziv, lahko izplačilna banka uveljavlja svoj zahtevek do akreditivne banke. Reimbursna banka na podlagi reimbursnega pooblastila akreditivne banke še ne prevzema čvrste obveze, da bo reimbursni zahtevek tudi honorirala, temveč to stori le v primeru, če izplačilni banki svojo obvezo reimbursa tudi potrdi, ta potrditev pa se šteje kot samostojna, nepreklicna in čvrsta obveza reimbursne banke.

3.1.8 Odstop akreditivnega priliva

Izvoznik, ki svojemu kupcu plačilo kupnine kratkoročno ali srednjeročno kreditira, za inštrument plačila kreditirane kupnine uporabi akreditiv z odloženim plačilom, z odpremo blaga in s predložitvijo akreditivno skladnih dokumentov izplačilni banki postane nasproti izplačilni in akreditivni banki upnik terjatve, ki dospe v plačilo na bodoči datum, določen v akreditivu. Ker izvoznik želi refinanciranje svoje omenjene akreditivne terjatve, izplačilna, akreditivna oziroma potrdilna banka akreditivno terjatev odkupi in tako postane dolžnik po terjatvi. Upravičenec po akreditivu lahko odstopi že nastalo terjatev po akreditivu, ko so akreditivno skladni dokumenti že bili predloženi, ali terjatev, ki bo nastala v prihodnosti, ko dokumenti še niso bili predloženi, blago pa še ni bilo odpremljeno. Za prenos terjatve na novega upnika izvorni upnik ne potrebuje dolžnikovega soglasja, temveč ga mora o odstopu terjatve le obvestiti.

3.1.9 Akreditivni dokumenti

Akreditiv mora vsebovati točno navedbo vrste, števila in vsebine posameznih dokumentov, ki jih je upravičenec dolžan predložiti banki. Nalogodajalec mora v nalogu za odprtje akreditiva natančno navesti osebo, ki bo posamezen dokument izstavila. Dokumenti, za katere se zahteva, da se predloži njihov izvornik, morajo biti označeni kot taki in, kjer je to potrebno, tudi podpisani. Za podpis se šteje ročni podpis, faksimile, perforirani podpis, žig, simbol ali drug mehanični ali elektronski način overovitve. Dokumente, za katere se zahteva, da se jih predloži kot kopijo, morajo biti označeni kot taki ali ne smejo biti označeni kot izvornik ter ni potrebno, da so podpisani. Za dokumente, ki se nanašajo na kakovost (certifikat o kakovosti) in količino blaga, je

običajno v akreditivu določeno, kdo naj te dokumente izstavi ter kakšna mora biti vsebina takega dokumenta. Priloga 3 vsebuje primer prevoznega dokumenta CMR, priloga 5 primer fakture in priloga 6 primer ladijskega tovornega lista.

Upravičenec je dolžan akreditivne dokumente predložiti akreditivni, potrdilni ali banki, ki je v akreditivu navedena kot pooblaščen banki, ta pa honorira le tiste dokumente, ki so predloženi pravočasno in so akreditivno skladni. Priloga 4 vsebuje seznam dokumentov, ki so bili poslani na unovčenje.

Pregled dokumentov – ker se banke v akreditivnem poslu ukvarjajo z dokumenti in ne z blagom, so dolžne predložene dokumente pregledati z razumno skrbnostjo. Ugotoviti morajo, ali so dokumenti po svojem zunanjem videzu skladni z akreditivnimi roki in pogoji ter ali so skladni med seboj. Banke torej pregledujejo dokumente po njihovem zunanjem videzu in ne prevzemajo nobene odgovornosti v zvezi z njihovo vsebino. Banka je dolžna v roku sedmih dni predložene dokumente pregledati in se odločiti, ali jih bo kot akreditivno skladne prevzela in honorirala oziroma ali jih bo zavrnila kot akreditivno neskladne.

Zavrnitev dokumentov – če banka po skrbnem pregledu ugotovi, da dokumenti niso akreditivno skladni, jih je dolžna zavrniti ter o tem najkasneje v roku sedmih dni po telekomunikacijski poti obvestiti osebo ali banko, ki je te dokumente predložila.

Umik rezerve na dokumentih – ko akreditivna banka ugotovi, da so predloženi dokumenti akreditivno neskladni, lahko stopi v stik z nalogodajalcem, saj je edina v pravnem razmerju z njim in od njega zahteva navodila glede spregleda ugotovljenih odstopanj. Do umika rezerve na dokumentih pride v primeru, ko nalogodajalec soglaša s tem, da akreditivna banka to akreditivno neskladnost dokumentov spregleda in pooblasti izplačilno banko, da predložene dokumente honorira. Le akreditivna banka lahko umakne rezervo na dokumentih, saj je zadnja, ki odloča o njihovi skladnosti, ne sme pa jih izročiti nalogodajalcu na vpogled in mu s tem omogočiti predpregled blaga, saj bi bilo tako postopanje v nasprotju z načeli akreditivnega prava.

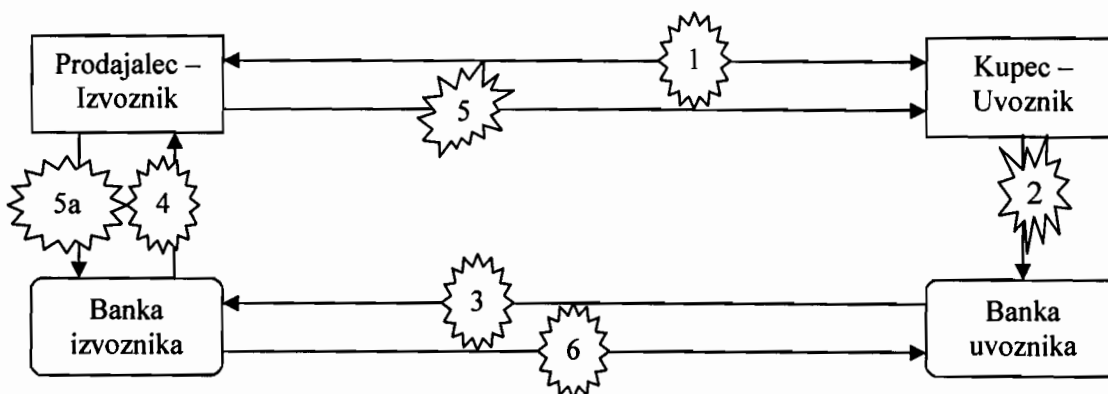
Honoriranje dokumentov s pridržkom – kadar izplačilna banka ugotovi, da predloženi dokumenti ne ustrezajo povsem akreditivnim pogojem, jih lahko ob predhodnem dogovoru z upravičencem vseeno honorira s pridržkom ali proti predložitvi garancije upravičenca, ki krije morebitno odškodninsko odgovornost izplačilne banke do akreditivne banke. Če akreditivna ali potrdilna banka dokumentov izplačilni banki ne reklamirata pravočasno in pravilno, se šteje, da sta dokumente prevzeli kot akreditivno skladne.

Honoriranje dokumentov proti predložitvi bančne garancije – pri honoriranju akreditivno neskladnih dokumentov, kjer upravičenec izplačilni banki predloži tudi bančno garancijo gre za to, da se banka, ki tako garancijo izda obveže, da bo v primeru ugotovljene neskladnosti akreditivnih dokumentov s strani akreditivne banke, zaradi katere izplačilni banki zavrne reimbursni zahtevki ali zahtevala vračilo izplačanega zneska ali izplačilni banki izplačala znesek, ki je bil upravičencu izplačan.

Na vprašanje, ali je dopustno, da akreditivna, potrdilna oziroma izplačilna banka svojo ali v njeno korist odstopljeno terjatev do upravičenca pobota z obvezo plačila po akreditivu, so mnenja deljena. Po eni strani naj bi akreditiv kot plačilni inštrument prodajalcu zagotovil varnost plačila iz naslova honoriranja akreditivnih dokumentov, s čimer po potrebi poravnava obveznosti svojim dobaviteljem, in ker banke, ki so v neposrednem pogodbenem razmerju z nalogodajalcem morajo delovati po njegovih navodilih in ne v svojem interesu, naj bi akreditivna obveza banke vsebovala odpoved pravice pobotanja terjatev. Po drugi strani nekateri menijo, da je pobotanje medsebojnih

likvidnih terjatev dopustno, če sta se o tem banka in upravičenec sporazumela, pri čemer je treba upoštevati pravni naslov terjatve, ki jo želi banka pobotati z akreditivno terjatvijo upravičenca, in sicer tiste, ki so v neposredni zvezi z akreditivnim poslom.

Slika 3.1 Primer poteka akreditivnega posla

Potem ko sta kupec in prodajalec sklenila osnovni posel (1) in se dogovorila o vseh pogojih ter za način plačila določila dokumentarni akreditiv, kupec poda svoji banki (akreditivna banka) nalog za odprtje akreditiva (2), v katerem so navedeni točni podatki o prodajalcu ter seznam zahtevanih dokumentov in pogojev, potrebnih za uveljavitev akreditiva. Kupčeva banka nato po navodilih svojega komitenta obvesti bodisi svojo kontokorentno banko v tujini (pri kateri ima odprt račun v tuji valuti) bodisi svojo korespondenčno banko (z njo le sodeluje) o odprtju akreditiva (3). Ta banka je lahko tudi prodajalčeva banka, če ni, pa ta obvesti njegovo banko o odprtju akreditiva. Nato prodajalčeva banka obvesti svojega komitenta o odprtju akreditiva (4), izvoznik odpremi blago kupcu (5), nakar svoji banki posreduje dokumente o blagu ali storitvi (5a). Banka prodajalca nato posreduje dokumente banki kupca (6), ta pa dokumente pregleda. Če so dokumenti v skladu z določili akreditiva in dokazujejo, da je blago pravočasno odpremljeno ali storitev v celoti opravljena, je dolžna prodajalcu akreditivni znesek tudi izplačati. V kolikor dokumenti ne ustrezajo določilom akreditiva, jih banka kupca da pod rezervo in čaka na navodila svojega komitenta. Če se kupec strinja z odstopanji, lahko banka dvigne rezervo na dokumente in se prodajalcu blago ali storitev izplača. Banka je obvezna izvesti plačilo po akreditivu le za akreditivno pravilne in skladne dokumente. Nepravilnih dokumentov banka ni dolžna poravnati. Kakršnekoli reklamacije v zvezi z blagom rešuje kupec neposredno s prodajalcem in ne preko banke.

3.2 Dokumentarni inkaso

Dokumentarni inkaso je inštrument plačila, ki pride v poštev pri dolgotrajnem sodelovanju pogodbenih partnerjev ter utečenih poslih, kjer kupec zaupa v pogodbeno disciplino prodajalca, ta pa v kupčevo plačilno disciplino. Pri dokumentarnem inkasu gre za bančno poslovanje s finančnimi ali komercialnimi dokumenti (fakture, certifikati o poreklu blaga (priloga 11), fitosanitarna spričevala (priloga 12), transportni in ostali carinsko-uvozni dokumenti) z namenom, da se pridobi plačilo ali akcept, dokumente izroči proti plačilu ali akceptu ali dokumente izroči na osnovi drugih določil in pogojev.

Pravne predpise, ki urejajo področje dokumentarnega inkasa je oblikovala Mednarodna trgovinska zbornica v Parizu (MTZ) in jih je od leta 1957 zaradi prilagajanja mednarodnemu poslovanju večkrat revidirala, vse do danes, ko se zanje

uporabljajo Enotna pravila za inkaso (v nadaljevanju EPI-522), objavljena v publikaciji MTZ št. 522, ki veljajo od leta 1996. Na uporabo Enotnih pravil za inkaso morata pristati obe stranki v poslu.

3.2.1 Subjekti, ki nastopajo v inkasnem poslu

Subjekti, ki nastopajo v inkasnem poslu, so:

- *nalogodajalec*, komitent banke (prodajalec), ki svoji banki poveri inkasni mandat,
- *banka pošiljateljica*, ki ji prodajalec poveri inkaso posel,
- *inkasna banka*, ki jo banka pošiljateljica vključi v inkaso posel,
- *predložitvena banka*, ki predloži kupcu dokumente v akcept, ter
- *trasat* (kupec), ki dokumente prejme.

V *finančni klavzuli* osnovnega posla morata kupec in prodajalec izbrati med različicami dokumentarnega inkasa *dokumenti proti plačilu*, kjer kupec ob prejemu pogodbeno dogovorjenih dokumentov s strani predložitvene banke izvrši gotovinsko plačilo, *dokumenti proti meničnemu akceptu*, kjer kupec prejme dokumente s strani predložitvene banke ob meničnem akceptu, ter *akcept menice–dokumenti proti plačilu*, kjer kupec akceptira menico na zahtevo predložitvene banke, vendar dokumentov ne prejme do plačila menice ob dospelosti. Prva različica dokumentarnega inkasa pomeni za prodajalca takojšnje plačilo, medtem ko gre pri drugi in tretji za kratkoročno kreditiranje kupca s pomočjo menice, ki nastopi kot kreditni inštrument. Priloga 7 vsebuje primer naloga za nostro inkaso z menico, priloga 10 pa vsebuje primer naloga za nostro inkaso z dokumenti.

V poslu dokumentarnega inkasa prodajalec v času odpreme blaga nima nikakršnega zagotovila, da bo kupnino prejel, ko bo kupčeva banka prejela dokumente o blagu. Tvega, da bo odpremljeno blago običalno pri kupčevem špediterju, če kupec ne odkupi dokumentov, ter tvega, da bo po tem negativnem scenariju bremenjen za transportne, zavarovalne in skladiščne stroške.

Dokler kupec ne plača kupnine ne more pregledati blaga, zato tvega, da blago količinsko in kakovostno ne bo ustrezno, ima pa možnost reklamacije. V primeru, da kupec na poziv banke ne odkupi dokumentov, mora prodajalcu izplačati odškodnino v višini razlike med pogodbeno in tržno ceno blaga.

3.2.2 Razmerja med subjekti v poslu dokumentarnega inkasa

Pravna razmerja, ki se pojavljajo v inkasnem poslu, so razmerja med:

- nalogodajalcem in banko pošiljateljico dokumentov – na podlagi danega mandata s strani prodajalca se banka obveže, da bo zanj opravila določen posel tako, da bo v svojem imenu, vendar za račun nalogodajalca prek inkasne banke kupcu predložila dokumente v odkup in prejeto kupnino izplačala nalogodajalcu; banka pošiljateljica ni odgovorna za morebitno neplačilo kupnine;
- banko pošiljateljico in inkasno banko oz. inkasno banko in predložitveno banko – to razmerje prav tako temelji na pogodbi o naročilu (banka pošiljateljica izbere inkasno banko), inkasna in predložitvena banka delujeta v interesu nalogodajalca, vendar z njim nista v pravnem razmerju, zato jim nalogodajalec

nima možnosti dajati neposrednih navodil, banka pošiljateljica pa ne odgovarja za postopke inkasne banke, čeprav jo je sama izbrala;

- inkasno banko in dolžnikom (kupcem) – subjekta nista v pravnem razmerju, saj inkasna banka deluje v interesu, po nalogu in za račun prodajalca;
- prodajalcem in kupcem – subjekta najprej določita finančno klavzulo, ki jo bosta vnesla v osnovno pogodbo, nato je prodajalec obvezen dostaviti blago in dokumente, kupec pa dokumente odkupiti ali menico akceptirati preden blago kakovostno in količinsko pregleda. Ko inkasna oz. predložitvena banka predloži kupcu dokumente v plačilo, jih je ta dolžan tudi plačati, saj od tega trenutka dalje prične teči zastaralni rok.

3.2.3 Inkasno navodilo in njegovi bistveni elementi

Vse dokumente, za katere se pogodbeni stranki dogovorita, da so potrebni za konkretni inkaso posel, mora spremljati *inkasno navodilo*, vendar mora banka pošiljateljica v inkasnem navodilu, danem inkasni banki navesti, da se konkretni inkaso posel izvaja v skladu z določili EPI-522, saj se ta uporabljajo le, če pogodbene stranke na njihovo uporabo pristanejo. Prodajalec mora predložitveni banki dati natančna in popolna navodila glede konkretnega inkasa, banka pa ni dolžna analizirati dokumentov, da bi ugotovila, kakšna so navodila, saj banke upoštevajo le navodila strank, s katerimi so v pravnem razmerju, razen če ni v inkasnem navodilu izrecno drugače določeno.

EPI-522 določajo naslednje bistvene *elemente inkasnega navodila*, da ne bi prišlo do nepopolnosti:

- podatki o nalagodajalcu,
- podatki o predložitveni banki,
- podatki o dolžniku – kupcu,
- podatki o inkasni banki,
- znesek in označba valute,
- seznam priloženih dokumentov in njihova zaporedna številka,
- pogoji za pridobitev plačila ali meničnega akcepta,
- določila o tem, ali naj se dokumenti izročijo proti plačilu, na podlagi meničnega akcepta ali izpolnitve drugih pogojev,
- določila gleda plačila stroškov in obresti,
- način plačila in način obvestila o plačilu ter
- navodila za primer neplačila, neakcepta ali neskladnosti z drugimi navodili.

3.2.4 Dokumenti v inkasnem poslu

Dokumente, s katerimi se posluje pri dokumentarnem inkasu, delimo na *finančne dokumente* (menice, čeki in drugi inštrumenti za pridobitev plačila v denarju) in *komercialne dokumente* (fakture, transportni dokumenti, dokumenti, ki vsebujejo lastninsko pravico na blagu in drugi dokumenti, ki niso finančni), glede na to, katere od teh vrst dokumentov se predloži pri inkasnem poslovanju v honoriranje¹ pa ločimo *čisti inkaso*, kjer se predloži izključno finančne dokumente, od *dokumentarnega inkasa*, kjer se lahko poleg finančnih dokumentov predloži tudi komercialne dokumente.

Dokumente, za katere se pogodbeni stranki dogovorita, da jih bosta vključili v posel, predložitvena banka prejme skupaj z inkasnim navodilom, pregleda, ali so priloženi vsi

xvii

¹ Plačilo, akcept, izpolnitev drugih predpisanih pogojev.

zahtevani dokumenti, navedeni v inkasnem navodilu, ter jih predloži kupcu v honoriranje v takšni obliki, v kakršni jih je prejela. V inkasnem navodilu je natančno naveden rok za honoriranje dokumentov, in sicer so lahko *plačljivi na vpogled ali na točno določen dan dospelosti*. Pri plačljivosti dokumentov na vpogled je predložitvena banka dolžna kupcu predložiti dokumente v plačilo takoj, pri plačljivosti na določen dan dospelosti pa predložiti dokumente v akceptiranje takoj, če se zahteva pridobitev meničnega akcepta, ali dokumente predložiti v plačilo ob dospelosti, če se zahteva plačilo.

Predložitvena banka se mora za izročitev dokumentov o blagu kupcu natančno držati inkasnih navodil. Finančna klavzula *dokumenti, plačljivi na vpogled* ji narekuje, da mora dokumente izročiti kupcu takoj, ko bo ta plačal kupnino v skladu z inkasnimi navodili, finančna klavzula *plačljivi ob kasnejši dospelosti* pa ji narekuje predložitev dokumentov kupcu, ko ji ta predloži dokaz, da je v korist upnika odprl standby akreditiv, pri meničnem akceptu pa izročiti dokumente, ko kupec akceptira menico, ali šele, ko jo ob dospelosti plača, odvisno od specifikacije prodajalca. Če prodajalec predložitveni banki ne da natančnih navodil o tem, kdaj naj kupcu izroči dokumente, to stori šele, ko ta plača kupnino, ne odgovarja pa za posledice zamude izročitve dokumentov.

Prodajalec običajno blago odpremi na naslov špediterja kupca ter ga pooblasti, da ga sme predati kupcu le, če mu ta predloži potrdilo banke, s katerim dokaže, da je plačal kupnino in s tem odkupil dokumente. Ko kupec nima v posesti originalnih dokumentov, ker so ti še vedno v inkasni banki, nima pravne možnosti razpolaganja z blagom, v izjemnem primeru pa lahko opravi predpregled blaga.

V praksi se prav tako dogaja, da prodajalec blago odpremi na naslov kupca ali na naslov inkasne banke. V prvem primeru prodajalec tvega, da kupec opravi kvalitativni in kvantitativni pregled blaga še preden odkupi dokumente, in zaradi nezadovoljstva s kakovostjo in količino blaga teh ne odkupi. V primeru dostave blaga na naslov inkasne banke ta ne odgovarja za njen prevzem. Prodajalec sicer lahko po predhodnem dogovoru in s soglasjem inkasne banke blago pošlje na njen naslov, vendar tveganje in odgovornost, povezano z blagom, nosi prodajalec sam.

Inkasni znesek, ki ga kupec plača inkasni banki, mora slednja po določilu EPI-522 takoj posredovati banki pošiljateljici, če ni drugače dogovorjeno, saj se tako izogne raznim goljufijam in pranju denarja. Kupnina za dokumente je plačljiva v lokalni ali tuji valuti. V lokalni valuti so dokumenti plačljivi, če je to valuta, ki je v veljavi v državi plačila, v kateri ima kupec svoj sedež, zato mu mora predložitvena banka izročiti dokumente proti plačilu v njegovi domači valuti, če ni v inkasnem navodilu drugače navedeno, valuta pa mora za kupca biti takoj na razpolago.

Faktura se lahko glasi tudi na valuto, ki ni valuta države, kjer ima kupec sedež. V tem primeru mu mora predložitvena banka izročiti dokumente proti plačilu v določeni tuji valuti. Zgoditi se lahko, da kupec plača kupnino v skladu z lokalnimi deviznimi predpisi v lokalni valuti, ki ni konvertibilna, v navedeno tujo valuto, zato predložitvena banka ne more izvesti konverzije in transfera, dostavljeno blago pa običi v carinskem skladišču države kupca.

Kupec je predložitveni banki dolžan plačati obresti, sicer ne dobi dokumentov. Predložitvena banka se lahko plačilu obresti odpove, razen če inkasno navodilo izrecno določa, da se mu ne sme odpovedati. Predložitvena banka se lahko odpove tudi plačilu stroškov in izdatkov ter od kupca zahteva le plačilo glavnice ali akcept menice, razen če inkasna navodila tega ne prepovedujejo.

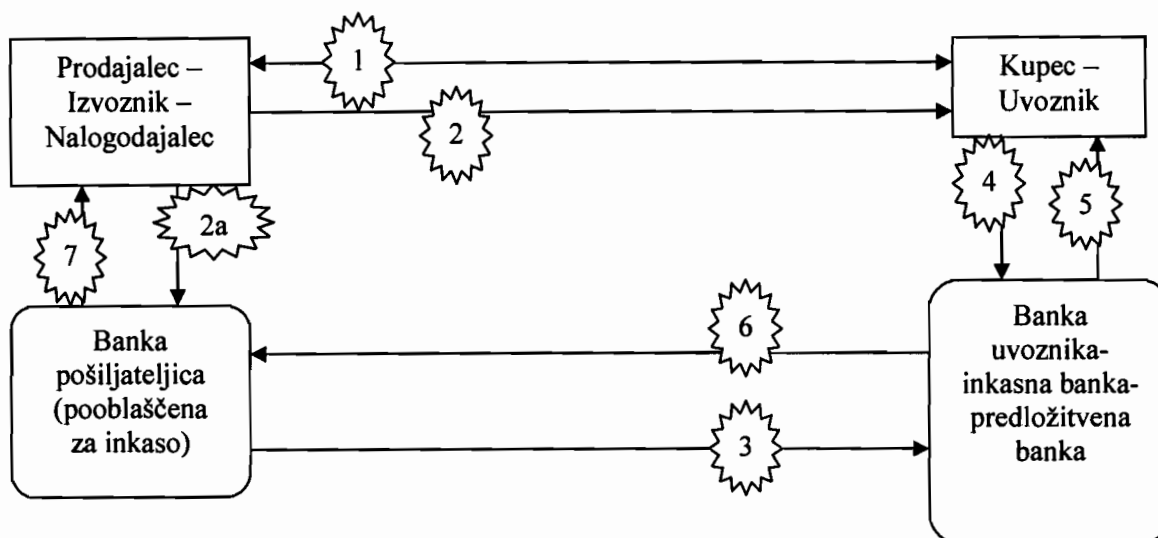
Banke, ki so vključene v posle dokumentarnega inkasa, delujejo v svojem imenu, vendar za račun in na tveganje svojega komitenta, zato morajo postopati v dobri veri in skrbno.

EPI-522 določajo, da banke ne odgovarjajo za storitve drugih bank, ki so vključene v inkaso posel, za obliko, avtentičnost in pravni učinek dokumentov, navedenih v inkasnem navodilu, za elemente, ki se tičejo blaga (opis, teža kakovost, stanje, embalaža, vrednost, dobava, obstoj), za plačilno sposobnost vpletenih strank v inkaso posel (pošiljatelj, prevoznikov, špediterjev, prejemnikov, zavarovateljev in drugih), za posledice zamude in izgube v dostavi dokumentov, za napake ali zamude pri prenosu telekomunikacijskih sporočil, napak v prevodu ali razlago tehničnih izrazov, za posledice, ki nastanejo zaradi višje sile in za dostavljeno blago na naslov banke brez njenega predhodnega soglasja.

Kljub temu, da so banke razrešene tolikšnih odgovornosti, morajo korektno in profesionalno postopati po prejetih inkasnih navodilih. Za malomarno in nestrokovno ravnanje so banke polno odškodninsko odgovorne. Če banka ugotovi, da kateri od dokumentov, navedenih v inkasnem navodilu manjka, ali je drugačen od navedenega, mora takoj obvestiti stranko, od katere je inkasno navodilo prejela. Če kateri od dokumentov ni naveden v inkasnem navodilu, banka pošiljateljica nima pravice oporekati vrsti in številu dokumentov, ki jih je prejela inkasna banka, saj za to potemtakem nima dokazila.

V primeru, da pride do nehonoriranja dokumentov, mora banka pošiljateljica dati inkasni banki navodila za nadaljnje ravnanje z njimi. Če predložitvena banka takšnih navodil ne prejme v roku 60 dni od obvestila inkasne banke s strani banke pošiljateljice, lahko slednji dokumente vrne brez kakršnekoli odgovornosti. Inkasna banka je dolžna nemudoma obvestiti banko pošiljateljico o vsakem plačilu ali akceptu menice. Izvoznikova dolžnost je, da po prejemu obvestila o nehonoriranju dokumentov banki pošiljateljici v ustreznem roku da navodila glede ravnanja z dokumenti, dolžnost predložitvene banke pa je ugotoviti vzroke za nehonoriranje ter o njih obvestiti inkasno banko oziroma banko pošiljateljico.

Slika 3.2 Primer poteka dokumentarnega inkasa

Po sklenitvi osnovne pogodbe s kupcem (1) in odpremi blaga (2) prodajalec predloži svoji banki (banka pošiljateljica) dokumente z navodili za inkaso (2a). Ta dokumente pošlje inkasni banki (3), ki v posel vključi predložitveno banko, ki pozove kupca k plačilu ali akceptu menice. Ko kupec dokumente plača (4), prevzame dokumente (5) in lahko postane lastnik blaga. Izvoznikova banka po prejemu inkasnega plačila (6) odobri račun izvoznika (7).

3.3 Bančna garancija

Bančna garancija, ki temelji na abstraktni plačilni obvezi banke obvezuje banko, ki jo je izdala, da upravičencu po garanciji izplača določen denarni znesek, če so izpolnjeni v garanciji navedeni pogoji. Banka garant prevzema svojo plačilno obvezo po izdani garanciji iz pravnega naslova poroštva, garancije, plačljive na prvi poziv, izdaje standby akreditiva, meničnega akcepta, meničnega avala, meničnega indosamenta ali iz naslova izdaje lastne menice.

Ker zakonodaja instituta bančne garancije ne ureja, je Mednarodna trgovinska zbornica v Parizu priporočila bančni praksi v uporabo Enotna pravila za garancije na poziv (kodifikacija dobrih finančnih običajev na področju bančnega poslovanja z garancijami), ki so dispozitivnega značaja in se morata stranki za njihovo uporabo dogovoriti ter njihovo uporabo v besedilu garancije izrecno navesti. Ameriška bančna praksa je kot alternativo evropski garanciji na prvi poziv, uvedla standby akreditiv.

Za izdajo garancije je potreben obstoj pravnega razmerja med upnikom in dolžnikom iz osnovnega posla in pravnega razmerja med dolžnikom (po garanciji) in banko garantom, ki prevzema obveznost izdaje garancije v korist upravičenca, s katero se mu obvezuje plačati določen denarni znesek, če bo izpolnil v garanciji taksativno navedene pogoje. Nalog za izdajo garancije je prikazan v prilogi 13.

Bančna garancija je samostojna obveza banke, ki je abstraktna, neakcesorna v odnosu na osnovni posel in kauzalna v odnosu na taksativno navedene pogoje v garanciji.

V Sloveniji pravni institut bančne garancije ureja Zakon o obligacijskih razmerjih in zanjo predpisuje obvezno pisno obliko kot pogoj njene veljavnosti.

Načelo pay first-argue later (najprej plačaj, šele nato izpodbijaj zahtevek za plačilo) je načelo, ki ga mednarodna bančna praksa izvaja na področju garancij, plačljivih na prvi poziv tako, da upravičenec po garanciji na prvi poziv lahko svoje plačilo zahteva kadarkoli v okviru roka veljavnosti garancije, ne da bi moral dokazovati nastalo škodo, banka pa brez kakršne koli zahteve o dokazu nastanka škode in brez pogojevanja plačila z ugotavljanjem dejstev iz osnovnega posla upravičencu znesek po garanciji izplača.

Garancija, plačljiva na prvi poziv, je popolnoma ločena od osnovnega posla (neakcesorna), krije upniku tveganje insolvence glavnega dolžnika ter tveganje pravne neeksistence glavnega dolga. Poznamo garancije s klavzulo plačljivosti na prvi poziv, katerih pogoj za plačilo je predložitev zahteve upravičenca za plačilo (simple demand guarantees ali nepogojne garancije), in tiste, katerih pogoj za plačilo je, poleg zahteve upravičenca za plačilo še istočasna predložitev izjave, da nasprotna pogodbeni stranka ni izpolnila svojih obveznosti (documentary guarantees ali pogojne garancije). Banka ne sme ugotavljati, ali so navedbe v upravičenčevi izjavi resnične, temveč jo mora sprejeti takšno, kot jo prejme, vendar pod pogojem, da ustreza pogojem, navedenim v garanciji.

Dokumentarne garancije poleg zahteve za plačilo zahtevajo od upravičenca predložitev tudi drugih dokumentov, odvisno od posameznega primera, specifičnosti konkretnega posla in pogojev garancije.

3.3.1 Bistveni elementi bančne garancije

Vsaka garancija mora vsebovati osnovne elemente, kot so:

- nalogodajalec za izdajo garancije,
- upravičenec po garanciji,
- garant,
- navedba osnovnega posla, na katerega se garancija nanaša,
- najvišji možni znesek in valuta plačila,
- rok veljavnosti garancije,
- pogoji, ki jih je treba izpolniti za plačilo ter
- morebitno določilo o znižanju garantnega zneska.

Nekatere banke v svoje garancije vključujejo še elemente, kot so registracija svoje garancije pri pristojnih deviznih oblasteh, cesija terjatve po garanciji, višja sila, prenos garancije, sodna in arbitražna pristojnost, dopustnost pobotanja ter uporabo merodajnega prava.

3.3.2 Vrste garancij

Garancije, izdane po nalogu prodajalca

- *Ponudbena garancija:* pri razpisu mednarodne licitacije (tenderja) razpisniki pozivajo ponudnike k predložitvi svoje ponudbe pod pogoji tenderske dokumentacije ter poleg ponudbe za dobavo blaga ali izvedbo investicijskih del k predložitvi še ponudbene garancije z navedenim zneskom od 1 do 5 % vrednosti osnovnega posla. Ta garancija razpisnika zavaruje pred tveganjem, da izbrani ponudnik ne bo sklenil pogodbe ter mu povrne škodo, ki jo je zaradi tega utrpel.
- *Garancija za vračilo predplačila – avansa:* pri pogodbah o dobavi blaga, izdelanem po naročilu, pri investicijskih projektih in pri prodaji blaga na kredit prodajalec od kupca zahteva plačilo avansa, ki znaša do 30 % pogodbene vrednosti posla, s katerim predfinancira proizvodnjo ali organizira gradbišče, ter se zavaruje pred tveganjem kupčevega neupravičenega odstopa od pogodbe, kupec pa od prodajalca zahteva avansno garancijo, ki mu zagotavlja vračilo avansiranega zneska, če prodajalec svoje obveze po osnovni pogodbi ne bi izpolnil ali je ne bi izpolnil v celoti. Rok veljavnosti te garancije je izenačen z rokom osnovne pogodbe ter podaljšan za rok uveljavljanja zahteve za plačilo po garanciji, poleg zahtevka za plačilo pa je treba priložiti še pisno izjavo upravičenca po garanciji, da prodajalec tako ali drugače svojih pogodbenih obveznosti ni izpolnil. Avansna garancija stopi v veljavo šele potem, ko je upravičenec po garanciji plačal avansni znesek, ter vsebuje redukcijsko klavzulo (obveza banke po garanciji se znižuje z vsakokratno obračunanim zneskom avansa po vsaki fakturi).
- *Garancija za dobro izvršitev posla:* pri pogodbah o dobavi blaga in pri pogodbah za izvedbo storitev se upravičenec po garanciji za dobro izvršitev posla ali spolnitveni garanciji zavaruje pred tveganjem, da izvajalec storitev oziroma dobavitelj blaga pogodbenih obveznosti ne bi izvršil, jih ne bi izvršil v celoti ali pravočasno. V tem primeru je upravičen do garantnega zneska, ki se glasi v višini od 10 do 20 % pogodbene vrednosti. Garancija za dobavo blaga

kupcu ne krije škode, nastale zaradi dobave kakovostno neustreznega blaga, temveč mu krije škodo, nastalo zaradi nedobavljenega blaga ali zaradi nepravočasne dobave, garancija za izvedbo storitve pa naročniku ne krije škode, nastale zaradi morebitnih napak pri investicijskih delih.

- *Garancija za odpravo napak:* ta vrsta garancije krije kupcu tveganje kvalitativnih napak na dobavljenem blagu ali izvršeni storitvi. Potem, ko je kupec te napake pravočasno in pravilno reklamiral, prodajalec, ki je bil pozvan k popravilu napak pa tega ni storil, postane kupec upravičen do izplačila zneska, določenega v garanciji, ki znaša od 5 do 10 % pogodbene vrednosti in z njim krije stroške odprave napak, ki jih lahko opravi tudi tretja oseba.
- *Garancija za vračilo zadržanih zneskov:* pri investicijskih delih kupec zadrži plačilo 5 do 10 % vrednosti opravljenih del do izteka garancijskega roka opravljenih del ter ga izplača izvajalcu proti predložitvi garancije za vračilo zadržanih zneskov.

Garancije, izdane po nalogu kupca

- *Plačilna garancija:* prodajalec, ki deluje v mednarodni trgovini, lahko plačilo kupnine ali plačilo opravljenih storitev zavaruje s plačilno garancijo s klavzulo plačljivosti na prvi poziv, za katero banka prevzema abstraktno, od osnovnega posla neodvisno in nepreklicno obvezo plačati upravičencu določen znesek pod pogoji, navedenimi v garanciji.
- *Konosmanska garancija:* ta vrsta garancije je nastala zaradi hitrejšega razpolaganja z blagom potem, ko ga ladjar dostavi v namembno luko, blagovni in finančni dokumenti pa mu še niso na razpolago. Tako banka notificiranega prejemnika blaga, ki ni predložil vseh izvodov originalov nakladnice (konosamenta), ladjarju izda garancijo, ki se glasi na polno vrednost blaga, navedenega v fakturi, in se tako obvezuje k povrnitvi škode do višine garantnega zneska, ki bi jo zaradi take izročitve blaga lahko utrpel.

Posebne vrste garancij

- *Direktne in indirektne garancije:* - direktna garancija: izda jo banka neposredno v korist upravičenca, ta pa lahko zahteva plačilo le od nje; - indirektna garancija: včasih banka – garant v postopek izdaje garancije vključi drugo banko, ki je korespondent v državi, v kateri ima upravičenec svoj sedež, in sicer *avizo banko*, ki upravičencu izstavi garancijo le avizira in ne prevzema nikakršne obveze v zvezi z garancijo, *konfirmacijsko banko*, ki garancijo potrdi in s tem postane solidarni dolžnik v primeru, ko upravičenec dvomi o solventnosti prve banke, *izplačilno banko*, ki je prav tako solidarni dolžnik s prvo banko ter *banko, ki izda indirektno garancijo* po nalogu in za račun prve banke, ki ji iz razlogov devizno-pravne narave v državi upravičenca ne dovolijo izdati direktne garancije v njegovo korist, temveč to lahko stori le njegova lokalna banka. Prva in druga banka se morata dogovoriti glede kritja za izdajo indirektno garancije, ki običajno temelji na bilateralnem sporazumu o načinu zagotovitve kritja ali obremenitvi kontokorentnega računa, ki ga ima prva banka pri drugi.
- *Prenosne garancije:* garancija, ki vsebuje klavzulo o prenosljivosti, omogoča upravičencu forfeziranje (prodajo brez pravice regresa) osnovne terjatve, krite z

garancijo. Pri tej vrsti garancije se pravica za uveljavljanje zahtevka za plačilo po garanciji prenaša od ene osebe na drugo.

- *Back-to-back garancije:* je osnovna garancija, izdana v korist upravičenca, ki služi njemu oziroma njegovi banki kot finančna osnova za izdajo nove garancije drugemu upravičencu.

Menični akcept, menični aval, lastna menica, menični indosament

- *Poroštvo s klavzulo plačljivosti na prvi poziv:* porok se s poroštveno pogodbo zavezuje upniku, da bo izpolnil veljavno in zapadlo obveznost dolžnika, porokova obveznost pa ne more biti višja od dolžnikove. Terjatev, ki jo je porok poravnal upniku, preide na poroka z vsemi pravicami in jamstvi. Obveza poroka nasproti obvezi glavnega dolžnika je akcesorna (varuje pred pravno insolvenco dolžnika) in subsidiarna (porok izpolni obvezo, ko jo dolžnik ne izpolni v roku). Porok sme zoper upnikove zahtevke uveljavljati vse ugovore v enaki meri kakor glavni dolžnik. Nekatere banke svoje garancije izdajajo v obliki in z vsebino poročila, h kateri dodajo klavzulo plačljivosti na prvi poziv. Vprašanje akcesornosti, samostojnosti in abstraktnosti poročila je v posameznih državah različno urejeno.
- *Letter of intent – pismo o nameri:* potem, ko je naročnik izbral potencialnega izvajalca investicijskih del in so prišli do določene faze pogajanj, niso pa še uskladili vseh elementov pogodbe in zaradi tega pogodbe tudi niso še podpisali, izda naročnik potencialnemu izvajalcu pismo o nameri, ki naj bi imelo učinek predpogodbe. Izdaja takega dokumenta je ponekod brez pravnega pomena, povečuje pa občutek tesnejše povezanosti med pogodbenima partnerjema pred podpisom pogodbe. Medtem ko izvajalcu investicijskih del tako formuliran dokument nalaga določene obveze, dovoljuje naročniku skleniti pogodbo šele kasneje. Pismo o nameri je dokument relativne vrednosti, njegovo vsebino pa je treba analizirati od primera do primera.

Patronatne izjave

Patronatno izjavo izda materinsko podjetje banki – kreditodajalcu v obliki posebnega pisma, s katerim potrjuje, da je njeno hčerinsko podjetje povezano v določen sistem in da ga v določeni meri nadzoruje. Patronatna izjava služi banki pri odobritvi kredita hčerinskemu podjetju in se pojavlja v različnih formulacijah, s katerimi matično podjetje:

- potrjuje, da bo za čas trajanja kreditnega razmerja banke in hčerinskega podjetja njena kapitalska udeležba v hčerinskem podjetju ostala nespremenjena, kar ne zagotavlja likvidnosti hčerinskega podjetja in s tem možnost odplačila kredita,
- izjavlja zaupanje v poslovanje hčerinskega podjetja, s tem pa ne prevzema nikakršne obveze nasproti upniku, če hčerinsko podjetje ne izpolni pogodbenih obveznosti, ter
- potrjuje, da v času trajanja kreditnega razmerja ne bo spreminjalo svoje poslovne politike do hčerinskega podjetja, ne obvezuje pa se k plačilu njenih neporavnanih finančnih obveznosti.

Ameriški standby akreditiv

Ameriškim bankam ni dovoljeno izdajati garancij evropskega tipa, plačljivih na prvi poziv, in s tem prevzemati odgovornosti za plačilo določenih zneskov tretjim osebam, ker njihovi pogodbeni partnerji ne izpolnjujejo svojih pogodbenih obveznosti. Ker so ameriška podjetja imela težave pri udeležbi na mednarodnih licitacijah, kjer so razpisniki licitacije zahtevali predložitev garancije, formulirane kot garancije, plačljive na prvi poziv, je ameriška bančna praksa uvedla standby akreditiv, ki nadomešča tovrstne garancije. Mehanizem standby akreditiva deluje tako, da ob neizpolnitvi pogodbenih obveznosti ene od pogodbenih strank ta dolguje nasprotni stranki določen znesek v obliki odškodnine za neizpolnitev svoje obveznosti. Za unovčenje standby akreditiva se ne zahtevajo blagovni, finančni, transportni in zavarovalni dokumenti, kot je to običajno pri tradicionalnem komercialnem dokumentarnem akreditivu, temveč le pisna zahteva upravičenca za plačilo in njegova izjava, da nasprotna pogodbeni stranka svoje obveze ni izpolnila.

3.3.3 Pravna razmerja in subjekti bančnih garancij

Pogodbeni stranki iz osnovnega posla (dolžnik in upnik) v finančni klavzuli določita, kateri finančno-pravni inštrument zavarovanja pogodbenih obveznosti bosta uporabili. Ko določita, katera stranka bo v korist nasprotne stranke preko svoje banke izdala garancijo, določita še vrsto garancije, znesek, na katerega se garancija glasi, rok veljavnosti garancije in v kakšnem besedilu bo garancija napisana. Finančna konstrukcija posla določa, katera stranka bo prva izdala garancijo. Za stranko, ki zamuja z izdajo garancije, stopijo v veljavo pravila o dolžniški zamudi.

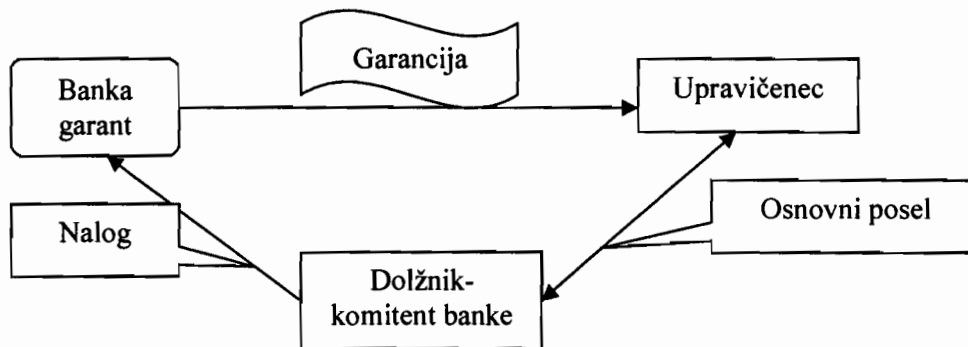
Dolžnik kot nalogodajalec za izdajo garancije in *banka-garant* s pogodbo o izdaji garancije, ki ureja njuno kritno razmerje, določita, kakšno bo kritje za izdajo garancije, vrsto in vsebino garancije ter kakšni bodo stroški. Načini kritja za izdajo garancije so obremenitev že odobrene kreditne linije dolžniku, zastava vrednostnih papirjev ter premičnin in nepremičnin, vezava in zastava gotovinskih sredstev za čas veljavnosti garancije, cesija dospelih ali bodočih terjatev ali prilivov (tolarskih, deviznih) in izdaja biano akceptnega naloga hkrati z izdajo biano meničnega akcepta s pooblastilom za izpolnitev in predložitev v plačilo. Od kritja banka loči določen del sredstev za provizijo, ki ji služi za kritje stroškov administrativnih storitev.

Ko *banka dostavi upravičencu* garancijo, nastane med njima pravno razmerje. Z dostavo garancije ga hkrati obvešča, da je upravičen zahtevati plačilo po garanciji, če izpolnjuje v njej navedene pogoje. Če upravičenec takoj ne nasprotuje vsebini garancije, se šteje, da jo je akceptiral.

Upravičenec je lahko v pravnem razmerju še z drugo banko v primeru izdaje indirektno garancije, ko prva banka vključi v posel izdaje garancije svojo banko korespondenta v upravičenčevi državi. Upravičenec je upravičen uveljavljati zahtevek za plačilo le nasproti drugi banki (banki korespondentu).

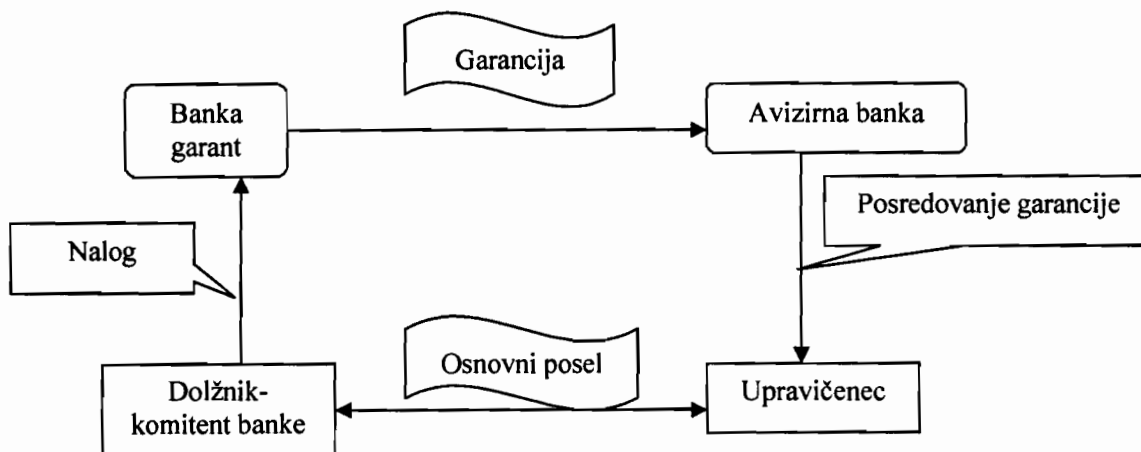
V primeru *direktno garancije brez vključitve avizirne banke* banka garant posreduje garancijo upravičencu po pošti ali jo izroči naročniku, da jo sam posreduje upravičencu, kar pa je lahko za upravičenca tvegano, saj obstaja možnost, da prejme ponarejeno garancijo, zato je bolj varno posredovanje banke pri izročitvi garancije, ki lahko oceni njeno verodostojnost.

Slika 3.3 Primer poteka direktne garancije brez vključitve avizirne banke

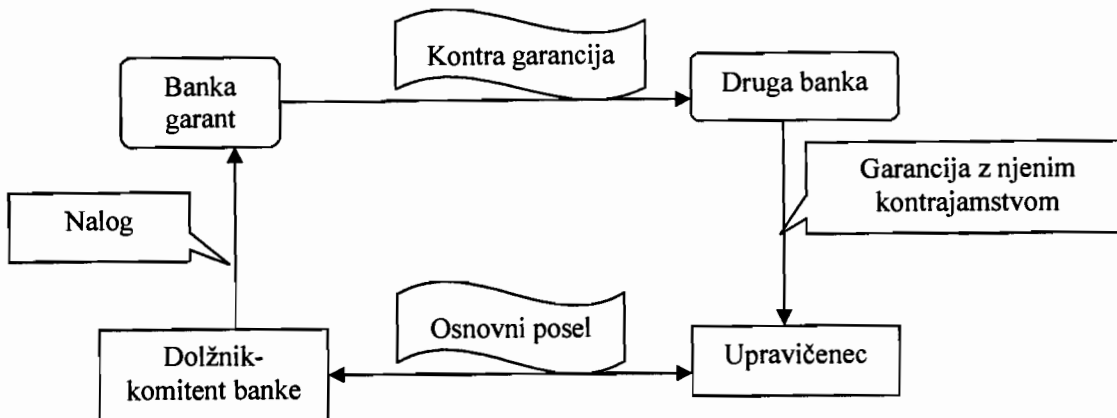
Pri *direktni garanciji z vključitvijo avizirne banke* mora ta preveriti podpisnike garancije, ne prevzema pa nobenega jamstva, niti plačilne odgovornosti. Z vključitvijo avizirne banke se razmerje med upravičencem in banko garantom ne spremeni.

Slika 3.4 Primer poteka direktne garancije z vključitvijo avizirne banke

Če se pri direktni garanciji pojavlja le ena banka, ki izda garancijo neposredno v korist upravičenca, se pri *indirektni garanciji* pojavi poleg banke, ki je garancijo izdala, še banka v državi upravičenca po garanciji, kateri banka garant izda nalog, naj za njen račun v korist upravičenca izda garancijo točno določene vsebine.

Slika 3.5 Primer poteka indirektne garancije

3.3.4 Časovna omejitev veljavnosti garancije

Če garancija ni označena kot *preklicna*, postane *nepreklicna* in v veljavo stopi z dnem njene izdaje (od kdaj naprej banka garant prevzema obvezo plačila po garanciji) – plačilna garancija, ali s kasnejšim dnem, če tako določajo njeni pogoji – druge vrste garancije. Rok izteka veljavnosti garancije je lahko označen z določenim *koledarskim datumom*, kar je v praksi tudi v uporabi, ali z *označbo določenega dogodka* (npr. plačilo avansa), kar je v praksi izjema. Obveza banke garanta preneha z izplačilom celotnega garantnega zneska, z iztekom roka veljavnosti garancije, z vračilom garancije pred iztekom roka veljavnosti, s prejemom pisne izjave upravičenca, da ne bo zahteval plačila po garanciji, s polno redukcijo garantnega zneska ter z nepravočasno ali nepopolno predložitvijo zahtevanih dokumentov.

Upravičenec mora zahtevek za plačilo po garanciji skupaj z vsemi zahtevanimi dokumenti izročiti banki pravočasno, sicer bo banka plačilo po garanciji zavrnila. V primeru okvare poštno-komunikacijskega sistema, ko ta ne deluje, in višje sile nosi tveganje upravičenec sam.

3.3.5 Uveljavljanje plačila po garanciji

V praksi je zelo malo uveljavljenih zahtev za plačilo po garanciji, kadar pa upravičenec banki garantu poda pisno zahtevo za plačilo, mora ta o tem nemudoma obvestiti nalogodajalca za izdajo garancije, potem ko je preverila, ali je podana zahteva za plačilo brez formalno-pravnih napak in ali je podana pravočasno. Dolžnost banke je poleg tega ugotoviti še, ali je zahtevo za plačilo podala oseba, ki je za tako dejanje aktivno legitimirana (upravičenec po garanciji, njegov pooblaščenec ali zastopnik), ali je ta zahteva podana pravilnemu adresatu po bančni garanciji (banka, ki je garancijo izdala ali konfirmirala), ali izpolnjuje formalne zahteve (pisna oblika – pismo, telegram, poslan po teleksu ali telefaksu), ali se zahteva nanaša na osnovni posel, po katerem je bila garancija izdana, ter kateri dokumenti morajo biti priloženi zahtevi za plačilo (pisna izjava upravičenca, da nasprotna pogodbeno stranka ni izpolnila svojih obveznosti ter vsebino kršitve teh obveznosti).

3.3.6 Standardi kontrole dokumentov

Banka garant mora prejeto zahtevo za plačilo po garanciji in spremljajoče dokumente preveriti. Standardi zahtevajo, da banka garant:

- dokumente preveri z razumno skrbnostjo ter z mero profesionalne skrbnosti,
- preveri le dokumente, ki so v garanciji navedeni in predloženi banki,
- prejme zahtevo za plačilo in zahtevane dokumente neposredno od upravičenca,
- opravi sama neposredno kontrolo dokumentov ter sama odloča, ali zahteva za plačilo in dokumenti po svojem zunanjem videzu izpolnjujejo pogoje, navedene v garanciji, ne prevzema pa nikakršnih obveznosti, če so dokumenti ponarejeni ali jih je podpisala nepooblaščen oseba,
- ugotovi, ali so predloženi dokumenti med seboj skladni,
- zavrne zahtevo za plačilo, če predloženi dokumenti ne ustrezajo v garanciji navedenim pogojem, od upravičenca pa sprejme nove dokumente, če jih predloži v okviru roka veljavnosti garancije.

Upravičenec lahko še pred iztekom roka veljavnosti garancije od banke zahteva, naj mu podaljša rok veljavnosti garancije, ali mu plača (Extend Validity or Pay), s čimer želi izvršiti pritisk na svojega pogodbenega partnerja, da bi svoje pogodbene obveznosti izpolnil, sam pa se še ni odločil, ali bo uveljavil plačilo po garanciji. Banka garant mora v tem primeru obvestiti nalogodajalca za izdajo garancije o upravičenčevi zahtevi, suspendirati tako plačilo, dokler se pogodbeni partnerja iz osnovnega posla ne dogovorita o podaljšanju roka veljavnosti garancije in dokler banka ne utegne sporočiti upravičencu odločitve o podaljšanju roka veljavnosti garancije, zavrniti zahtevo za plačilo, če je rok veljavnosti garancije podaljšala, ter izvršiti plačilo po garanciji, če njenega roka veljavnosti ni podaljšala.

Naročnik investicijskih del si lahko podaljša rok za proučitev prejetih ponudb morebitnih izvajalcev, ki jih je prejel skupaj z garancijami za resnost ponudbe na podlagi razpisa mednarodne licitacije tako, da banki poda zahtevo »podaljšajte veljavnost garancije ali umaknite ponudbo«. Ker pa se za uveljavljanje plačila po tenderski garanciji zahteva pisna potrditev upravičenca po garanciji, da ponudnik pod danimi pogoji pogodbe ni hotel skleniti, banke po tako formulirani zahtevi niso dolžne izvršiti plačila.

Upravičenec po garanciji lahko zahteva od banke, da mu podaljša rok veljavnosti garancije, da bi lahko natančno preciziral znesek svoje zahteve. Tako tik pred iztekom veljavnosti garancije poda banki garantu zahtevo, ki je formulirana »prosimo, blokirajte garantni znesek in ne štejte, da je rok veljavnosti iztekel« ter dopolnjena s prošnjo, naj se rok veljavnosti garancije podaljša (Extend Validity or Hold for Value). Zatorej v tem primeru ne gre za zahtevo za plačilo po garanciji, temveč za zahtevo po podaljšanju roka veljavnosti garancije.

3.3.7 Dopustnost pobotanja

Pojavljajo se primeri, ko je upravičenec po garanciji, plačljivi na prvi poziv, proti banki garantu v obvezi plačila določene dospele denarne obveznosti in ji s tem dolguje iz naslova drugih pravnih poslov, ki se ne tičejo posla, po katerem je izdana bančna garancija, pa tudi primeri, ko nalogodajalec za izdajo garancije svoje terjatve, ki jih ima proti upravičencu in ki temeljijo na osnovnem poslu ali na drugih pravnih poslih, odstopi v korist banke garanta, ki nato, kot cesionar, želi to terjatev pobotati s svojo obvezo plačila po garanciji, vendar to lahko po določilih Zakona o obligacijskih

razmerjih stori le, če se obe terjatvi glasita na denar in če sta obe zapadli, ena od strank pa da drugi izjavo o pobotu.

Evropska pravna teorija prepoveduje pravico pobota, predstavniki evropske judikature pa menijo, da je treba razlikovati med vrstami garancije ter vsebino posamezne formulirane obveze banke, saj si v nekaterih primerih banka garant v besedilu svoje garancije pridržuje pravico pobotanja svojih terjatev proti upravičencu ali prevzame obvezo stavljanja denarnega zneska upravičencu na razpolago. Ker banka garant postopa po nalogu svojega nalagodajalca, ne bi smela delovati za svoj lastni interes in s tem svoje terjatve do upravičenca po garanciji pobotati s svojo obvezo plačila po garanciji. Če pa to že želi storiti, bi morala to v klavzuli garancije jasno izraziti in s tem upravičencu dati možnost, da tako formulirano garancijo akceptira ali pa zavrne in zahteva, da v njegovo korist garancijo izda tretja banka.

3.3.8 Odstop pravice uveljavljanja zahteve po garanciji in odstop terjatve za plačilo po garanciji

Enotna pravila za garancije na poziv, ki urejajo tudi pravna instituta odstop pravice uveljavljati zahtevo po garanciji (pravica transfera garancije) in odstop terjatve do banke garanta po že uveljavljenem zahtevku po garanciji, določajo, da upravičenec svoje zahteve za uveljavljanje garancije ne more prenesti na tretjo osebo, razen če je v garanciji ali v dodatku h garanciji izrecno navedena klavzula o transferabilnosti garancije. Z odstopom pravice do uveljavljanja zahteve po garanciji upravičenec to svojo pravico prenese v korist tretje osebe z odstopno izjavo.

Ker garancija, ki vsebuje klavzulo o prenosljivosti (običajno so to plačilne garancije plačljive na prvi poziv), služi kot zavarovanje terjatve iz osnovnega posla, mora prodajalec terjatve na kupca prenesti tako terjatev iz osnovnega posla kot tudi pravico uveljavljanja zahteve po garanciji, s katero je zavarovana terjatev iz osnovnega posla. Garancije, kot so garancija za dobro izvršitev posla, garancija za odpravo napak in garancija za vračilo zadržanih zneskov, ki se pojavljajo zlasti na področju investicijskih del v tujini, zavarujejo morebiten bodoč odškodninski zahtevek upravičenca v primeru neizpolnitve ali nepravilne izpolnitve obveznosti nasprotne stranke iz osnovnega posla oziroma njegove bodoče, v trenutku izdaje garancije še negotove (neobstoječe) terjatve. Če se stranki iz osnovnega posla dogovorita, lahko ena od njiju svojo pogodbeno obvezo prenese na tretjo osebo, ta pa s prevzemom obveze vstopi v osnovni posel, v katerem so te vrste garancije predmet prenosa.

Upravičenec po garanciji lahko odstopi v korist tretje osebe že dospelu terjatev proti banki garantu (upravičenec je zahtevo za plačilo po garanciji že podal, banka pa bo plačala, ker je zahteva v skladu s pogoji garancije) ali bodočo, še nedospelo terjatev (upravičenec zahteve za plačilo po garanciji banki še ni podal).

3.3.9 Pravna zloraba garancij

Medtem ko pri bančnih garancijah, izdanih iz naslova poročstva, ki dajejo banki možnost, da uveljavlja tako ugovore, ki jih lahko proti upravičencu uveljavlja glavni dolžnik, kot tudi svoje ugovore, v primeru utemeljenega suma pravne zlorabe garancije ni nikakršnih težav, se te pojavijo pri samostojnih, neakcesornih garancijah, kjer je banka obvezna izvršiti svojo obvezo plačila na prvi poziv.

Banka lahko pri garanciji, plačljivi na prvi poziv, ugotovi, da upravičenec izpolnjuje vse formalne pogoje za plačilo po garanciji, nalagodajalec za izdajo garancije pa ji zatrjuje, da upravičenec ni upravičen do plačila po garanciji, ker obstaja sum

fraudoloznega uveljavljanja zahteve za plačilo, ki se lahko nanaša na osnovni posel ali na predložene dokumente. Nalogodajalec za izdajo garancije lahko v tem primeru poskuša doseči, da sodišče upravičencu prepove uveljavljati zahtevo za plačilo po garanciji, če pa je ta banki že predložena, prepove banki izvršiti plačilo. Banka pregleda, če dokumenti ustrezajo le po zunanjem videzu, zato zaradi morebitnih kasnejših ugotovitev, da so ji predloženi dokumenti ponarejeni, nalogodajalcu za izdajo garancije odškodninsko odgovarja le, če ji je dokazano, da je bila pri kontroli dokumentov grobo malomarna.

Nalogodajalec za izdajo garancije je dolžan banki predložiti pisne dokaze o utemeljenem sumu pravne zlorabe zahteve za plačilo po garanciji, banka pa je dolžna odkloniti plačilo po tej isti zahtevi za plačilo, če ugotovi, da nalogodajalčevi dokazi podpirajo njegov sum. Nalogodajalčevi jasni, nedvoumni in dokumentirani dokazi, ki jih ta predloži banki, se morajo nanašati na dejanja upravičenca po garanciji in ne na dejanja tretjih oseb (špediterja, posrednika itd.). Brez takih dokazov banka ni dolžna odkloniti zahtevanega plačila po garanciji, sodišče pa ni dolžno upravičencu prepovedati predložitev zahteve za plačilo ter banki izvršitev plačila po že predloženi zahtevi.

Ugovori, ki jih nalogodajalec za izdajo garancije v praksi navaja banki v primeru utemeljenega suma zlorabe garancije, so:

- osnovna pogodba je izpolnjena (pri garancijah, izdanih v zvezi z investicijskimi deli, nalogodajalec predloži pisno izjavo nevtralne kontrolne hiše, ki potrjuje, da so njegove pogodbene obveznosti izpolnjene),
- iztek garantnega roka (pri garanciji za odpravo napak nalogodajalec predloži primopredajni zapisnik o izvršenih delih ter pisno potrditev strokovnjaka, da je bil objekt predan brez ugotovljenih napak ter da v garantnem roku niso bile reklamirane skrite napake),
- plačilna zamuda upravičenca (nalogodajalec predloži dokaz, da dospele obveznosti upravičenca niso bili plačane, zaradi česar je prenehal izpolnjevati svoje pogodbene obveznosti ter odstopil od pogodbe),
- pogodbeni rok dobave ali izvršitve del še ni iztekel (upravičenec želi podati zahtevek za plačilo po garanciji, čeprav za nalogodajalca še ni potekel rok za izvršitev pogodbenih obveznosti),
- neizpolnitev pogodbenih obvez upravičenca (če je upravičenec prvi dolžan izpolniti pogodbeno obvezo odprtja akreditiva ali zagotoviti drug način plačila, pa tega ne stori, nalogodajalec prav tako ne bo začel z izpolnjevanjem svojih pogodbenih obvez in bo ugovarjal upravičenčevi zahtevi za plačilo po garanciji),
- nastop višje sile (v pogodbi so navedeni dogodki, ki se štejejo za nastop višje sile in zaradi katerih lahko nalogodajalec odstopi od pogodbe ter prepreči upravičencu uveljavljanje zahteve za plačilo po garanciji za dobro izvršitev posla),
- zahteva za plačilo po garanciji se ne nanaša na osnovni posel, po katerem je garancija izdana (upravičenec lahko uveljavlja zahtevo za plačilo po garanciji samo, če utрпи škodo zaradi neizpolnitve pogodbenih obvez po konkretni pogodbi, kriti s konkretno garancijo, ki se nanjo nanaša).

Po naknadno ugotovljeni pravni zlorabi garancije je do vračila neupravičeno izplačanega zneska po garanciji upravičena banka, saj je s plačilom garantnega zneska zaradi pravne zlorabe garancije plačala nekaj, za kar ni bila dolžna plačati.

Banke ne izdajajo garancij, ki naj bi se presojele po Enotnih pravilih za pogodbene garancije, saj ta predpisujejo zapleten postopek unovčevanja teh garancij, ki predstavljajo akcesorno obvezo banke. Enotna pravila za pogodbene garancije urejajo:

- garancijo za resnost ponudbe (formulirana je kot dokumentarna garancija, ki ima rok za uveljavljanje šest mesecev od datuma njene izdaje, upravičenec pa je banki dolžan predložiti zahtevo za plačilo, pisno izjavo, da je izbrani najustreznejši ponudnik odklonil sklenitev pogodbe, in priskrbeti izdajo garancije ter pisno izjavo, da privoli v reševanje morebitnih sporov zaradi plačila po garanciji s pomočjo sodišča ali arbitraže),
- garancijo za vračilo avansa (v primeru, da ni naveden rok veljavnosti garancije, velja šestmesečni rok od navedenega datuma dobave blaga ali izvedbe storitve v pogodbi, za plačilo pa se zahtevajo sodna ali arbitražna odločba, ki potrjuje utemeljenost zahteve za plačilo, ali pisno soglasje nalogodajalca za izdajo garancije o tem, da naj banka garantni znesek plača),
- garancijo za dobro izvršitev posla (rok veljavnosti garancije je šest mesecev od dneva, ki je označen v pogodbi kot skrajni rok za spolnitev pogodbenih obvez, za plačilo pa se zahtevajo sodna ali arbitražna odločba o utemeljenosti zahteve upravičenca za plačilo ali pisno soglasje nalogodajalca za izdajo garancije, naj banka plača upravičencu garantni znesek).

Ker je evropska bančna in poslovna praksa želela enostaven, jasen in operativen finančno-plačilni instrumentarij, se ne vmešava v pravna razmerja strank iz osnovnega posla in Enotnih pravil za pogodbene garancije nima v vsakdanji rabi, vendar se uporabljajo glede na navodila komitentov svojim bankam.

Dajanje in prejemanje garancij in drugih oblik poroštev se uvršča med kreditne posle s tujino, zato devizno-pravno problematiko garancij, ki jih tujim upravičencem izdajajo slovenske banke, ureja Zakon o kreditnih poslih s tujino, ki določa, da morajo biti take garancije registrirane pri Banki Slovenije, da bi bile veljavne, saj v nasprotnem primeru banka in v njej zaposlene odgovorne osebe gospodarsko-kazensko odgovarjajo.

3.4 Menica

Menica je listina, s katero se izdajatelj menice zaveže, da bo plačal sam ali po njegovem nalogu tretja oseba upravičenemu imetniku menice določeno vsoto denarja v določenem času in določenem kraju. Primer menice je v prilogi 9.

V mednarodnem poslovanju se uporablja kot inštrument zavarovanja plačil, pri čemer prodajalec kreditira kupca s pomočjo tega vrednostnega papirja. Kot smo že omenili, se z menico srečujemo pri poslih dokumentarnega inkasa, pa tudi pri refinanciranju osnovnega posla iz naslova eskontiranja ali forfeiranja, pri nekaterih vrstah akreditiva ter raznih vrstah kreditiranja.

Vir meničnega prava je sestavljen iz dveh pravnih sistemov, in sicer tistega, ki ureja meničnopravno področje držav kontinentalne Evrope, ter tistih držav, v katerih velja anglosaksonsko menično pravo. Slovensko meničnopravno področje ureja jugoslovanski Zakon o menici še iz leta 1946.

3.4.1 Vrste menic

Slovenski Zakon o menici pozna trasirano menico, trasirano lastno menico, trasirano menico po lastni odredbi, lastno menico in bianko menico. Najpomembnejša je *trasirana menica*, kjer njen izdajatelj (trasant) pozove meničnega dolžnika (trasata), da

ob dospelosti plača menični znesek meničnemu upniku (remitentu). Pri *trasirani lastni menici* se izdajatelj menice sočasno pojavlja kot menični dolžnik, pri *trasirani menici po lastni odredbi* se izdajatelj menice sočasno pojavlja kot menični upnik (remitent), pri *lastni menici* pa trasat ni posebej označen, trasant pa je sočasno tudi menični dolžnik.

3.4.2 Menična načela

Menično pravo pozna, poleg načel, ki veljajo za vse vrednostne papirje, tudi načela, ki so specifična le za menice. Ta načela so:

- *načelo menične pisnosti ali formalnosti*: menica mora vsebovati vse elemente zahtevane z Zakonom o menici ter biti v pisni obliki, da bi bila pravno veljavna;
- *načelo inkorporacije*: menični upnik lahko svoje pravice uveljavlja samo z menico, menični zavezanec jih je dolžan izpolniti le, če mu upnik menico predloži;
- *načelo fiksne menične obveze*: menična obveza je le tisto, kar izhaja iz menice in dokazljiva le z menično listino;
- *načelo menične strogosti*: izjava dolžnika postane zanj obvezna, ko podpiše menico;
- *načelo menične solidarnosti*: vsi menični dolžniki solidarno odgovarjajo za plačilo menice ob njeni dospelosti;
- *načelo samostojnosti menične obveze*: vsaka menična izjava na menici (aval, akcept, indosament) je samostojna, neodvisna od ostalih meničnih izjav;
- *načelo neposrednosti menice*: imetnik menice je v neposrednem pravnem razmerju z vsakim dolžnikom, zato mu je vsak od njih neposredno odgovoren.

Menica kot strogo formalen vrednostni papir mora izpolnjevati vse tiste formalne pogoje, ki jih predpisuje menično pravo v kraju njene izdaje, da bi bila pravno veljavna. Ti formalni pogoji so:

- označba, da je *menica* v besedilu menične listine (v jeziku, v katerem je listina sestavljena; listina brez besede menica nima pravnega učinka);
- *nepogojni nalog*, da se plača določena vsota denarja (znesek v tuji ali domači valuti mora biti označen s številko in besedo);
- ime tistega, ki naj plača (*trasat*) (pravni obstoj trasata ni pogoj za veljavnost menice);
- navedba *dospelosti* (na vpogled, na določen čas po vpogledu, na določen čas od dneva izdaje, na določen dan);
- *kraj plačila* (če kraj plačila ni naveden, je veljaven kraj naveden poleg trasatovega imena);
- ime tistega, ki mu je treba plačati (*remitent*);
- navedba *kraja* in *dneva izdaje* menice (če kraj izdaje ni označen, velja za kraj izdaje tisti označen poleg trasantovega podpisa, po datumu izdaje pa se presoja meničnopravna sposobnost trasanta);
- podpis izdajatelja (*trasant*) (ne zadostuje štampljka; za pravno osebo podpisuje pooblaščenec, podpis mora biti lastnoročen).

Bianko menica ob izdaji še ne vsebuje vseh bistvenih elementov, ki jih mora menica imeti, da bi bila pravno veljavna, saj vsebuje le podpis izdajatelja ali akceptanta menice. Menični formular, ki ga imenujemo biankomenični akcept, akceptira trasat, ostale elemente naknadno vpiše menični upnik na podlagi pooblastila, ki ga je predhodno

prejel od izdajatelja biankomeničnega akcepta. Upnik tako menico običajno formulira kot menico, trasirano po lastni odredbi, kjer sam nastopa kot izdajatelj, element zneska menice pa zapolni z zneskom neplačanega salda terjatve, ki mu prišteje še obresti, določene po dogovorjeni obrestni meri in z dogovorjeno dospelostjo. Akceptant lahko ugovarja izpolnitvi menice v nasprotju z dogovorom le prvemu meničnemu upniku. Bianco akcepta tudi ni mogoče prenašati z indosiranjem, saj bianco menica kot bodoča menica še nima pravne veljave, lahko pa se prenaša z odstopom terjatve (cesijo) skupaj s prenosom pooblastila za izpolnitev bianco menice.

3.4.3 Menična dejanja

Menična dejanja, ki določajo pravice in dolžnosti podpisnikov menice, so:

- *Izdaja menice*: gospodarska družba z vpisom v sodni register postane pravna oseba in s tem meničnoppravno sposobna, zastopajo pa jo osebe, določene z zakonom in s statutom družbe, izdajatelj mora menico opremiti z osmimi bistvenimi elementi.
- *Prenos menične terjatve* z enega upnika na drugega se vrši z indosamentom, saj je orderski vrednostni papir ali z odstopom terjatve (cesijo), kadar vsebuje rekta klavzulo (ne po odredbi). Indosament ne sme vsebovati nikakršnih pogojev, saj bi se vsakršen pogoj štel kot nenapisan. Delni indosament menične terjatve nima pravnega učinka. Remitent kot prvi menični upnik se pojavlja tudi kot prvi indosant, novemu meničnemu upniku pa pravimo indosatar. Indosament se daje na hrbtni strani menice ali na alonžu (podaljšku na menici). Pojavlja se v več oblikah, in sicer *polni* (vsebuje ime novega upnika) *ali bianco indosament* (novi upnik ni naveden), *naknadni* (po izteku plačilnega roka menica ni več indosabilni vrednostni papir, zato upnik lahko terjatev prenese le s cesijo), *inkaso*, *zastavni* (uporablja se kot inštrument za zavarovanje kratkoročnih, predvsem lombardnih kreditov), *rekta indosament* (prepoveduje nadaljnje indosiranje menice, prenos menične terjatve je možen le s cesijo) ter *indosament na prinositelja* (šteje se kot bianco indosament). Indosant ob prenosu terjatve na novega upnika jamči za akcept in plačilo menice, razen v primeru, ko to obvezo izključi s *klavzulo brez obveze, brez regresa*. Menična terjatev s klavzulo *ne po odredbi* se prenaša s civilnoppravnim poslom cesije, pogodba o odstopu terjatve pa se sklepa z izvenmeničnim sporazumom. Novi menični upnik (cesionar) je upravičen do terjatve v tisti višini, v kakršni jo je imel prejšnji upnik (cedent) nasproti dolžniku ob sklenitvi pogodbe o cesiji. Menični dolžnik lahko svoje ugovore uveljavlja tudi nasproti cesionarju.
- *Akceptiranje menice*: trasat s pisno izjavo, da menico *akceptira*, postane glavni menični dolžnik (akceptant). Ob dospelosti je dolžan trasantu plačati celoten ali delni menični znesek, saj je s svojim podpisom na menici priznal, da dolguje menični znesek. Menični upnik lahko akceptirano menico ob dospelosti predloži v plačilo (priloga 8), jo uporabi kot inštrument plačila in jo indosira na svojega upnika, jo uporabi kot kreditni inštrument in jo svoji banki predloži v eskont ali jo uporabi kot inštrument zavarovanja kredita in jo da kreditodajalcu v zastavo. Menico lahko trasatu predložimo v akceptiranje pred dospelostjo, na dan dospelosti in po njem jo lahko trasatu predložimo le še v plačilo. Trasirana menica z dospelostjo na določen čas po vpogledu mora biti akceptirana v roku

enega leta od izdaje menice. Trasant menico akceptira z lastnoročnim podpisom na menični listini.

- *Menično poroštvo (aval):* z avalno klavzulo *kot porok (per aval)* na menici se menični porok (avalist) zaveže, da bo s trasantom, akceptantom in indosanti solidarno odgovarjal za plačilo meničnega zneska ob dospelosti. Avalist mora specificirati, za koga prevzema poroštvo (če tega ne naredi, se šteje, da je porok trasantu), ter navesti, ali prevzema poroštvo za celotni ali le za delni menični znesek. V Sloveniji po meničnem pravu velja, da avalist jamči za plačilo meničnega zneska tudi, če je obveza osebe, za katero je aval dal, neveljavna. Ko avalist svojo obvezo izpolni, ima proti vsem meničnim zavezancem, vključno z osebo, za katero je prevzel menično poroštvo, regresni zahtevek.
- *Plačilo menice:* menico lahko upnik predloži v plačilo šele ob dospelosti (na dan dospelosti ali v dveh naslednjih delovnih dnevih po dnevu dospelosti). Menico z dospelostjo na vpogled mora upnik predložiti v plačilo v roku enega leta od izdaje menice. Formalna legitimacija, ki se ugotavlja s pomočjo veljavnih indosamentov, služi za legitimiranje meničnega upnika, ki predloži menico v plačilo, izpodbija pa jo lahko menični dolžnik. Zakonsko je dovoljeno tudi plačilo delnega meničnega zneska, vendar mora to biti zabeleženo na menični listini.
- *Prolongacija menice:* pred dospelostjo menice se menični dolžnik in upnik dogovorita o kasnejšem roku plačila menice. Kljub temu je treba menico predložiti v plačilo ob dospelosti, lahko pa se izda nova menica z novo dospelostjo (prolongacijska menica) ali stari menici doda klavzula ob označbi dospelosti *prolongirano do ...*
- *Menični regres:* akceptant kot glavni menični dolžnik ter trasant, indosanti in avalisti kot regresni dolžniki imetniku menice solidarno odgovarjajo za plačilo. Regresni dolžniki mu odgovarjajo zaradi *neakceptiranja menice* (regres pred dospelostjo), če akcept menice popolnoma ali deloma zavrnejo (regres zaradi *neakceptiranja*) ter če je nad premoženjem trasanta menice, ki se je ne sme predložiti v akceptiranje, uveden stečaj ali postopek prisilne likvidacije, in zaradi *neplačila menice* (regres ob dospelosti), če menice ne plačajo ali jo plačajo le delno. Regresni dolžnik, ki plača menični znesek, lahko uveljavlja svoj regresni zahtevek nasproti predhodnim indosantom, avalistom in akceptantu za vračilo plačanega zneska.
- *Protest:* da bi lahko menični upnik uveljavil regres zoper dolžnika, je treba pri pristojnem organu (pri notarju ali na sodišču) napraviti javno listino (protest), s pomočjo katere se lahko izvrši protest in z njim ugotovi, da trasant menice delno ali v celoti ni akceptiral, da menični dolžnik menice ob dospelosti delno ali v celoti ni plačal, da akcept menice ni datiran, da se trasatu menica ni predložila še enkrat naslednji dan po prvi predložitvi zaradi akceptiranja ter da zakoniti imetnik prepisa menice ni prejel zahtevanega izvirnika menice. Neizvršen, nepravočasno ali nepravilno izvršen protest meničnega imetnika ima za posledico izgubo pravice regresa nasproti predhodnim meničnim zavezancem. Če imetnik menice hoče, da banka poskrbi za protest, mora to izrecno navesti v inkasnem navodilu.

- *Obvestilo (notifikacija) o protestu:* namen notifikacije o protestu je pripraviti regresne dolžnike na morebiten regresni zahtevek in plačilo meničnega zneska. Ob trasatovi zavrnitvi akcepta menice ali zavrnitvi plačila meničnega zneska s strani glavnega meničnega dolžnika je treba izvršiti protest, o čemer mora imetnik menice obvestiti svojega indosanta in trasanta v roku štirih delovnih dni od dneva protesta, vsak indosant pa indosanta pred seboj v dveh delavnikih po dnevu, ko je sam prejel obvestilo.
- *Intervencija:* oseba, ki menico akceptira ali plača namesto meničnih zavezancev, je intervenient. Tega v menici lahko navede trasant, indosant ali avalist. Intervenient lahko uveljavi regresni zahtevek nasproti osebi, za katero je plačal, in nasproti tistim, ki so tej isti osebi menično odgovorni.
- *Razmnoževanje in prepisi menice:* zaradi hitrejšega in varnejšega dokumentarnega poslovanja je mogoče izdati menico z isto vsebino v več izvodih (duplikati) ter jo s prepisom razmnožiti (kopije). Duplikate se lahko izda v več izvodih z identičnim besedilom ter z označbami *prva, druga ...* in duplikatno klavzulo v meničnem besedilu, sicer se vsak duplikat šteje za samostojno menico. Plačilo enega duplikata menice ima za posledico oprostitev plačila ostalih duplikatov. Prepis menice mora ravno tako vsebovati vse elemente izvirne menice, navedbo, kje se prepis končuje, ter navedbo osebe, ki ima izvirnik, saj prepis menice brez te navedbe nima meničnopravne veljave. Medtem ko *duplikat* lahko izda le trasant, se ga lahko predloži v akceptiranje in izdaja duplikata lastne menice ni dovoljena, lahko *kopijo* menice naredi vsak njen imetnik, ne more se je predložiti v plačilo in akceptiranje, lahko pa se jo indosira ter se lahko uporabi tudi pri lastni menici.
- *Zavarovanje menične terjatve:* upnik svojo menično terjatev nasproti meničnemu dolžniku lahko zavaruje z *zastavno in pridržno pravico*. Pri zastavni pravici menični dolžnik daje upniku v zastavo premoženje ali neko drugo terjatev kot inštrument zavarovanja menične terjatve, upnik pa se na podlagi dolžnikove pisne izjave lahko sam poplača iz zastave brez sodnega posredovanja. Pridržna ali retencijska pravica dovoljuje meničnemu upniku, da pridrži dolžnikov denar, premoženje in vrednostne papirje, pridobljene po zakoniti poti, če je seveda upravičen do menične tožbe ali uveljavljanja regresnega zahtevka.
- *Amortizacija menice:* titular izgubljene, uničene ali ukradene menice lahko pristojnemu sodišču predlaga uvedbo amortizacijskega, posebnega sodnega postopka, s katerim se takšna menica razveljavi. Titular mora dokazati, da je to menico res imel, ter navesti njeno bistveno vsebino. Sodišče nato menico razglasi za amortizirano ter o amortizaciji obvesti vse njene podpisnike. Tudi po amortizaciji menice lahko titular na podlagi sodne odločbe še vedno terjaja plačilo menice.
- *Zastaranje:* medtem ko terjatev do akceptanta zastara v treh letih po dospelosti menice, zastara terjatev do indosanta in trasanta eno leto po dnevu protesta oziroma eno leto po dospelosti, če protest ni bil izvršen, regresni zahtevki indosantov do trasanta pa zastarajo v šestih mesecih od dneva indosantovega plačila menice.

- *Ugovori meničnega dolžnika: absolutni ali objektivni ugovor* lahko uveljavlja vsak menični dolžnik zoper vsakega meničnega upnika, nanaša pa se na samo vsebino menične obveze in pravno veljavnost menične listine. *Personalni ali relativni ugovor* lahko dolžnik uveljavlja le zoper upnika, proti kateremu ugovor dejansko obstaja, ti pa običajno izhajajo iz osnovnega posla in se tičejo neposrednih pogodbenih strank. Če se menico indosira na tretjo osebo, menični dolžnik zoper njo zato ne more ugovarjati.

3.5 Ček

Čekovno poslovanje predstavlja v zunanjetrgovinskem poslovanju slovenskih podjetij, pri poslih izvoza in poslovnih enot slovenskih podjetij v tujini, velik delež v celotnem plačilnem prometu. Ček (priloga 15) kot plačilni inštrument je nepogojni nalog komitenta, dan svoji banki, naj čekovnemu upravičencu izplača določen znesek in s tem bremeni njegovo dobroimetje, ki ga ima pri banki, zato gre tu za dogovor med strankama o takojšnjem plačilu.

3.5.1 Bistveni elementi čeka

Pravno področje čekovnega poslovanja ureja ženevsko čekovno konvencijsko pravo, temelječe na Ženevski konvenciji o čeku iz leta 1931 ter anglosaksonski pravni sistem. V Sloveniji to področje ureja Zakon o čeku, ki je bil sprejet na podlagi Ženevske konvencije o čeku in za ta cirkulacijski, strogo formalen vrednostni papir predpisuje naslednje bistvene elemente, ki jih mora ček vsebovati, da bi bil veljaven:

- *označba*, da je ček v besedilu listine oziroma izraz, ki ustreza pojmu čeka, če je listina izdana v tujem jeziku,
- *nepogojni nalog, naj se plača* določen znesek iz trasantovega dobroimetja,
- *ime* tistega, ki naj plača (trasat),
- *kraj*, kjer je treba plačati,
- *datum in kraj izdaje* čeka,
- *podpis izdajatelja* čeka (trasanta).

Če ni posebej naveden, se za kraj plačila smatra tisti, ki je označen ob trasatovem imenu, za kraj izdaje pa tisti, ki je označen ob trasantovem imenu. Ček, plačljiv v državi, se sme trasirati na banko, ček, plačljiv izven države, pa se sme trasirati tudi na druge osebe, seveda če to dovoljujejo predpisi v tej državi. Za ček velja, da je njegov trasat lahko samo banka, izdan je lahko tudi na prinositelja, ne pozna ne akcepta ne obrestne klavzule, je plačljiv na vpogled, treba ga je predložiti v plačilo v kratkem roku, se ga ne more izdati v kopiji, pri njem ne poznamo intervencije, ne more biti domiciliran, njegov trasat ni čekovni dolžnik, možno ga je preklicati, njegov imetnik pa lahko zavrne delno plačilo.

3.5.2 Temeljna načela čekovnega poslovanja

V čekovnem pravu veljajo naslednja temeljna načela:

- *načelo formalnosti* (ček kot strogo formalen vrednostni papir mora vsebovati vse bistvene elemente),
- *načelo inkorporacije* (vrednostni papir vsebuje čekovno terjatev),
- *načelo fiksne čekovne obveze*,
- *načelo samostojnosti* (vseh čekovnih dolžnikov),

- *načelo čekovne strogosti* ter
- *načelo solidarnosti* (vsi čekovni dolžniki solidarno odgovarjajo, če je izvršen protest zaradi neplačila).

Ček je dovoljeno trasirati le na osebo, pri kateri ima trasant razpoložljivo kritje, če tega ni, je ček kljub temu pravno veljaven, vendar izdajatelj čeka brez kritja prevzema odškodninsko, kazensko in davčno odgovornost. Ravno iz tega razloga zakonodaja ne pozna bianko čeka. Pravna ureditev se tudi tukaj razlikuje med državami, saj so evropske države, ki so sprejele ženevski čekovni zakon, mnenja, da je treba imeti razpoložljivo kritje v trenutku izdaje čeka, države z anglosaksonsko pravno čekovno ureditvijo pa menijo, da je treba imeti razpoložljivo kritje v trenutku predložitve čeka v plačilo.

3.5.3 Vrste čeka

Seveda poznamo več vrst čekov, ki jih razvrščamo *glede na določitev čekovnega upravičenca* (ček na ime, ček na prinositelja, lastni trasirani ček, ček, trasiran po lastni odredbi), *glede na njihov način uporabe* (gotovinski ček, prenosni ček, obračunski ček, bariran ček) ter *posebne vrste čekov* (certificiran ček, ček z vizo, bančni ček).

Ček na ime se imenuje tako, ker vsebuje natančno označbo remitenta (čekovnega upravičenca), ki je lahko pravna ali fizična oseba, *ček na prinositelja* vsebuje klavzulo plačajte prinositelju, pri *lastnem trasiranem čeku* sta trasant in trasat ista oseba, pri *čeku, trasiranem po lastni odredbi*, sta trasant in remitent ista oseba, *gotovinski ček* vsebuje nalog za plačilo določenega zneska v gotovini, izdajatelj *prenosnega čeka* da banki nalog, naj z njegovega računa prenese določen denarni znesek na račun remitenta, *obračunski ček* izključuje gotovinsko izplačilo, *bariran ček* vsebuje dve diagonalni črti, unovčljiv pa je le pri določeni banki. Angleška in ameriška poslovna praksa je razvila *certificiran ček*, ki ima iste pravne posledice akceptirane menice, kot alternativo akceptu čeka, ki ga anglosaksonsko čekovno pravo ne upošteva. Banka s certifikacijo čeka postane čekovni zavezanec, s certifikacijo čeka potrjuje, da je certificirani znesek blokirala na trasantovem računu in s tem zagotavlja in se obvezuje izplačati ta znesek čekovnemu upravičencu. *Ček z vizo* vsebuje klavzulo Visa No. ... ter podpis banke, kot trasata, s katerim potrjuje obstoj čekovnega kritja v času izdaje čeka, ne obvezuje pa se izplačilu zneska ob predložitvi čeka. Pri *bančnem čeku* se banka pojavlja kot trasant in trasat, ne more pa se glasiti na prinositelja, zato je možna le izdaja čeka na ime. V roku šestih mesecev od dneva njegove izdaje ga je treba predložiti v plačilo. *Postdatirani čeki*, kot že samo ime pove, so čeki z navedenim kasnejšim, neresničnim datumom izdaje, s ciljem izdajatelja, da upnik tak ček sprejme kot inštrument zavarovanja plačila in ga unovči v banki šele na dan izdaje ali po označenem dnevu izdaje. Zakon o čeku daje postdatiranemu čeku pravno veljavnost ter dovoljuje njegovo predložitev v plačilo takoj, vendar vsakega, ki tak ček sprejme ali izda, sankcionira z denarno kaznijo, ki lahko znaša do 10 % čekovne vsote za pravne osebe in do 5 % za posameznika.

3.5.4 Čekovna dejanja

Čekovna dejanja so izdaja, prenos in avaliranje čeka, predložitev čeka v plačilo in regres.

Tudi pri čeku se v zvezi z *izdajo* srečujemo z aktivno in pasivno sposobnostjo kot pri menici, le da je v tem primeru pasivno čekovno sposobna le banka (trasat) in tudi ček, kot menica, brez vseh šestih bistvenih elementov nima pravnega učinka. Označba

remitenta se ne šteje kot bistveni element, ker je dovoljena izdaja čeka na prinositelja, označbe roka dospelosti pa ne štejemo kot bistveni element, ker je ček plačljiv na vpogled.

Prenos čeka je odvisen od označbe čekovnega upravičenca. Tako se *ček na prinositelja* prenaša z izročitvijo, *ček po odredbi* pa z indosamentom in hkratno izročitvijo takega čeka. Vsak naveden pogoj na indosamentu nima pravnega učinka, kakor ga nimata niti delni indosament ter trasatov indosament. Podpis na hrbtni strani čeka velja kot aval, dan za trasanta. Čeka s klavzulo *ne po odredbi* se ne more indosirati, lahko pa se ga prenaša s cesijo.

Avaliranje čeka lahko opravi vsaka pasivno čekovno sposobna oseba. Trasat nikakor ne more biti avalist, saj bi to pomenilo akceptiranje čeka. Aval brez posebne označbe se šteje za aval, dan za čekovnega trasanta. Čekovno pravo dopušča delni aval, obvezi avalista pa pripisuje solidarnost in neakcesornost. Avaliranje čeka poslovna praksa uspešno nadomešča s certifikacijo čeka.

Zakon o čeku določa rok za *predložitev čeka v plačilo*, kot plačilni inštrument pa ne vsebuje roka dospelosti, saj je plačljiv ob vpogledu. Roki za predložitev čeka v plačilo, ki se štejejo od dneva izdaje čeka, so:

- 8 dni, če sta kraja izdaje in plačila čeka ista,
- 15 dni, če sta kraja izdaje in plačila različna, toda v isti državi,
- 20 dni za ček, izdan v drugi evropski državi,
- 40 oziroma 70 dni za ček, izdan v izvenevropski državi, in
- 6 mesecev le za bančni ček.

V primeru, da ček ni predložen v plačilo v zgoraj navedenih rokih, postane tak ček prejudiciran, kar daje možnost izdajatelju čeka, da ga prekliče ter preprečuje imetniku čeka, da bi uveljavil regres. Primer unovčenja čeka je prikazan v prilogi 14.

Regresni zahtevek je moč uveljaviti le v primeru neplačila čeka, čekovni regresni zavezanci pa so trasant, indosanti ter morebitni avalisti, vsi skupaj pa solidarno jamčijo imetniku čeka. Nasproti banki ni moč uveljavljati regresnega zahtevka, saj ni čekovni dolжник, razen v primeru bančnega in konfirmiranega čeka. Imetnik čeka lahko uveljavlja regresni zahtevek potem, ko je v okviru predložitvenega roka predložil banki ček v plačilo, banka pa je plačilo čeka zavrnila ter potem, ko je predložitev čeka v plačilo in neplačilo čeka ugotovljeno s *protestom* zaradi neplačila, ki ga je treba izvršiti pred iztekom roka za predložitev čeka v plačilo ali z izjavo banke zapisane na čeku in vpisani v protestni register, da banka plačilo čekovnega zneska zavrača. Banka lahko plačilo čeka zavrne, če trasant na računu nima čekovnega kritja, če čekovna listina ne vsebuje vseh zahtevanih bistvenih elementov ter če je ček preklican.

Preklic čeka lahko izvede njegov izdajatelj, če v zakonsko določenem roku ni bil predložen v plačilo, se pa še nahaja v cirkulaciji, ter preden izteče rok za predložitev v plačilo, če trasant pošlje ček, ki se glasi na ime ali po odredbi neposredno banki z naročilom, naj izplača čekovni znesek osebi, navedeni v čeku, preklic pa prispe k banki pred izvršitvijo naročila. Trasat (banka) je po zakonu dolžan odkloniti plačilo čeka, če je seznanjen s tem, da je nad premoženjem čekovnega trasanta uveden stečaj, po izteku predložitvenega roka pa je še vedno dolžan honorirati ček, če ga trasant ni preklical. Veliko držav, podpisnic Konvencije o čeku, je izkoristilo dano jim možnost drugačne zakonske ureditve materije preklica čeka in je legaliziralo možnost preklica čeka tudi pred iztekom roka za predložitev čeka v plačilo (čekovna zapora).

Banka (trasat) opravlja *izplačilo čeka*, vendar sama ni čekovni dolžnik, saj čekovni znesek izplača po nalogu trasanta in v breme njegovega dobroimetja. Ob izplačilu lahko od imetnika čeka zahteva, da ji izplačani ček skupaj s potrdilom, da je ček plačan, izroči ter ga na hrbtni strani podpiše. Če banka izvrši delno plačilo čekovnega zneska, sme zahtevati, da se tako plačilo na čeku označi ter da se ji izda pobotnica za izplačano vsoto, imetnik čeka pa lahko delno plačilo odkloni.

Kopija čeka se po Zakonu o čeku ne šteje kot pravno veljavna listina, *duplikat čeka* pa se lahko izda le pri čeku, izdanem po odredbi ali na ime, in to le v primeru, ko je ček izdan v eni, plačljiv pa v drugi državi.

Trasant lahko proti upniku uveljavlja tako objektivne kot subjektivne *čekovne ugovore*. *Objektivni ugovori* so formalne pomanjkljivosti čekovne listine, pomanjkanje pasivne čekovne legitimacije, že plačani čekovni znesek, prejudicirani ček, potek zastaralnega roka, med *subjektivne ugovore* pa štejemo pobotanje medsebojnih terjatev ter razveljavitev osnovnega posla.

Šest mesecev po preteku roka za predložitev čeka v plačilo *zastarajo* regresni zahtevki imetnika čeka zoper indosante in trasanta. Regresni zahtevki, ki jih uveljavljajo indosanti med seboj ter indosant zoper trasanta, zastarajo po šestih mesecih od dne, ko indosant izkupi ček, ali od dne, ko se zoper indosanta uvede postopek pri sodišču. V primeru izgube ali uničenja čeka se uvede postopek *amortizacije*, ki je enak, kot pri menici, ob izgubi ali uničenju protestne listine pa je še vedno mogoče zahtevati od protestnega organa izdajo potrdila o izvršnem protestu. Za ček se uporabljajo le tisti predpisi meničnega prava, ki so taksativno navedeni v Zakonu o čeku.

Organizacija SWIFT

SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) je organizacija, ki zagotavlja tehnološko komunikacijski servis za vse finančne trge skozi svoje članice (banke) tako, da oskrbuje SWIFT omrežje. Z včlanitvijo v SWIFT se članici dodeli BIC koda (Bank Identifier Code), ki omogoča enolično identifikacijo banke članice.

SWIFT omogoča bankam članicam poceni in varne prenose finančnih sporočil (elektronskih prenosov standardiziranih sporočil – servisna sporočila, sistemska sporočila in sporočila med uporabniki), pri čemer računalniška obdelava omogoča zniževanje stroškov mednarodnega plačilnega prometa – STP (Straight-Through-Processing).

Prednosti SWIFT-a so enoten jezik in enotni postopki, manjša možnost napak, varnost in tajnost podatkov, dostop do bank po vsem svetu, takojšen prenos sporočil, avtomatska obdelava podatkov, boljše upravljanje s sredstvi in zmanjšanje operativnih stroškov.

4 STROŠKI DOKUMENTARNEGA POSLOVANJA

Kot vsako zavarovanje ima tudi zavarovanje tveganja, ki ga nosi mednarodno poslovanje, svojo ceno, ki je odvisna od tega, za katerega od inštrumentov za zavarovanje se gospodarski subjekt odloči, in od njegove učinkovitosti, s katero premosorazmerno tudi raste. Višina stroškov zavarovanja tveganj je odvisna tudi od tega, v kateri državi ima poslovni partner komitenta banke svoj sedež. Zato banke ocenjujejo tveganost posameznih držav in jih razvrščajo v skupine, pri čemer v skupino A spadajo države z minimalnim tveganjem, v skupino B države z zelo omejeno stopnjo tveganja, v skupino C države z omejeno stopnjo tveganja, v skupino D države z visokim tveganjem ter v skupino E države z zelo visoko stopnjo tveganja.

Pri obračunavanju provizij in stroškov dokumentarnega poslovanja ni medbančne enotnosti, zato jih vsaka banka zaračunava po svoji tarifi, ki pa se med bankami bistveno ne razlikujejo. Stroške dokumentarnega poslovanja običajno nosi nalagodajalec sam, razen če se stranki ne dogovorita, da vsak svoje stroške in provizije svoje banke plača sam in ta dogovor navedeta med ostale pogodbene pogoje. V primeru, da tuja banka tega dogovora ne upošteva, se nalagodajalčeva banka lahko poplača pri svojem komitentu.

Banke nekatere svoje stroške in provizije zaračunajo enkratno, ob določenem dogodku, kot je na primer sklenitev določene pogodbe s komitentom ali unovčenje dokumentov, nekatere pa obračunavajo v različnih časovnih presledkih (tedensko, mesečno). V nadaljevanju je prikazano, koliko odstotkov od vrednosti osnovnega posla v povprečju slovenske banke zaračunajo svojim komitentom za stroške za storitve dokumentarnega poslovanja ter v kakšnih časovnih presledkih.

Dokumentarni akreditiv je plačilni inštrument, ki je najbolj učinkovit pri zavarovanju terjatev v mednarodnem poslovanju, je tudi najdražji, saj varuje interese tako kupca kot prodajalca, tako da banka kupca zagotavlja plačilo prodajalcu, ko od njega prejme dokumente, ki izkazujejo, da je izpolnil svoje pogodbene obveze.

Banka pri uvoznem (nostro) akreditivu zaračuna stroške:

- odpiranja akreditiva s položenim kritjem (0,2 % trimesečno),
- odpiranja akreditiva z odloženim polaganjem kritja (0,5 %, enkratno),
- spremembe pogojev (enkratno),
- podaljšanja akreditiva (enkratno),
- storna odprtega akreditiva po nalogu nalagodajalca (enkratno),
- storna zapadlega neizkoriščenega akreditiva (enkratno) in
- plačila akreditiva (0,10 %, enkratno).

Pri izvoznem (loro) akreditivu banka zaračuna stroške:

- preaviza (enkratno),
- notifikacije (prejema akreditiva preko druge slovenske banke) (0,1 %, enkratno),
- konfirmacije (0,2 % trimesečno),
- spremembe (enkratno),
- prenosa akreditiva (0,1 %, enkratno),
- pregleda dokumentov (0,15 %, enkratno),
- preklica odprtega akreditiva po nalogu nalagodajalca ali upravičenca (enkratno),
- storna neizkoriščenega zapadlega akreditiva (enkratno),
- odstopa akreditivnega priliva (0,25 %, enkratno),
- priliva po akreditivu (0,10 %, enkratno),

Stroški dokumentarnega poslovanja

- preverjanja avtentičnosti in vsebine akreditiva (0,1 %, enkratno) ter
- zagotavljanja kritja za odpiranje akreditivov z zastavo depozitov in hranilnih vlog (izdelava pogodbe in dodatkov k pogodbi) (enkratno).

Bančna garancija je prav tako drago zavarovanje, saj se banka obvezuje upravičencu izplačati garantni znesek, če so izpolnjeni pogoji, navedeni v garanciji, ne da bi preverjala nastalo škodo in brez posredovanja sodišča, saj tako ščiti interese komitenta in svoj poslovni ugled. Zaradi teh prednosti je bila bančna garancija zelo hitro sprejeta v mednarodni trgovini in so danes redki posli uvoza opreme, dobave blaga, investicijske gradnje itd., ki ne bi bili zavarovani z bančno garancijo.

Banka za izdajo garancije svojemu komitentu zaračuna stroške:

- obdelave zahtevka (0,5 % takoj ali 0,25 % mesečno),
- nadomestila v času trajanja jamstva (0,1 % mesečno),
- spremembe pogojev na željo komitenta (enkratno),
- odstopa od sklenjene pogodbe (enkratno),
- ureditve zavarovanja (enkratno),
- unovčenja garancije (enkratno),
- prenosa garancije (0,1 %, enkratno),
- prevzemanja dokumentov (0,15 %, enkratno),
- konfirmacije garancije (0,5 %, trimesečno),
- notifikacije brez obveznosti (0,1 %, enkratno),
- zavarovanja plačila blaga, storitev (enkratno) ter
- pregleda vsebine in preverjanja podpisnikov garancije (0,1 %, enkratno).

Nekoliko slabše in zato tudi cenejše zavarovanje terjatev sta *dokumentarni inkaso in inkaso menic*, saj prideta v poštev pri dolgotrajnem sodelovanju pogodbenih partnerjev (kupca in prodajalca), kjer so posli že utečeni. Pri dokumentarnem inkasu gre za bančno poslovanje s finančnimi ali komercialnimi dokumenti z namenom, da se pridobi plačilo ali akcept ali da se dokumente izroči proti plačilu ali akceptu ali na osnovi drugih določil in pogojev, prodajalec pa ob odpremi blaga nima nikakršnega zagotovila o plačilu, ko bo kupčeva banka prejela dokumente o blagu. Menica kot inštrument zavarovanja in vrednostni papir je listina, ki imetniku zagotavlja plačilo v določenem času in kraju.

Pri dokumentarnem inkasu in inkasu menic banka zaračuna stroške:

- loro/nostro inkasa dokumentov in menic (enkratno),
- izročitve dokumentov brez plačila, vrnitve dokumentov in podobno (enkratno),
- loro inkasa s pridobitvijo meničnega akcepta (0,2 %, enkratno),
- loro inkasa z izvršenim protestom menic (0,2 %, enkratno),
- spremembe loro/nostro inkasa (enkratno),
- plačila inkasa (0,10 %, enkratno) in
- priliva po inkasu (0,10 %, enkratno).

Ček je kot plačilni inštrument in nepogojni nalog komitenta svoji banki, naj upravičencu plača, tudi najcenejši, saj imetnik čeka tvega, da ček nima kritja in s tem ostane brez plačila, ker banka ne jamči za plačilo čekovnega zneska.

Za unovčevanje tujih čekov banka svojemu komitentu zaračuna stroške:

- izdaje čekovnih blanketov (enkratno),
- takojšnje odobritve poslovnega računa (0,35 %, enkratno),
- preklica veljavnosti čeka (enkratno) in

Stroški dokumentarnega poslovanja

- pošiljanja na unovčenje v tujino (0,1 %, enkratno).

Ostali stroški v zvezi z dokumentarnim poslovanjem so stroški:

- pošiljanja obvestil o izvršenih transakcijah po plačilnem prometu s tujino po nalogu komitenta (enkratno),
- izdelave kopije SWIFT sporočila po nalogu nalogodajalca pri plačilu v tujino (enkratno),
- poizvedb komitentov (dejanski stroški tuje banke) ter
- pošiljanja nakazil (enkratno).

5 SKLEP

Mednarodno poslovanje prinaša organizacijam, ki v njem poslujejo, tako komercialna kot nekomercialna tveganja, zato je zanje pomembno poznati okolje, v katero stopajo, in kaj jih tam čaka ter se proti tem tveganjem primerno zavarovati. V ta namen sta poslovna in bančna praksa izoblikovali nekaj inštrumentov plačila in zavarovanja plačil, ki eden v večji, drugi v manjši meri zavaruje tako kupčeve kot prodajalčeve interese.

Način omejitve tveganj so razne oblike plačila, med katere smo uvrstili dobavo blaga na odprt račun, ki pride v poštev le pri dolgoletnem sodelovanju pogodbenih partnerjev in pri utečenih poslih, pridržek lastninske pravice na blagu ter zavarovanje izvoznih terjatev, ki sta instituta, s katerima se prodajalec zavaruje pred plačilnimi tveganji. Za zavarovanje tveganj v mednarodnem poslovanju imajo organizacije na voljo inštrumente plačila in zavarovanja plačil, med katere spadajo dokumentarni akreditiv, dokumentarni inkaso, bančna garancija, menica in ček.

Najbolj učinkovit je dokumentarni akreditiv, plačilni inštrument, ki zagotavlja prodajalcu, da bo prejel plačilo od banke kupca, ko ji dostavi dokumente, ki izkazujejo, da je izpolnil pogoje, navedene v pogodbi. Poleg tega nekatere vrste akreditiva omogočajo blagovno kreditiranje ter prodajo akreditivnih terjatev. Dokumentarni inkaso je inštrument plačila, ki pride v poštev pri dolgoletnem sodelovanju kupca in prodajalca, saj gre za bančno poslovanje s finančnimi ali komercialnimi dokumenti, s pomočjo katerih se pridobi plačilo ali akcept, prodajalec pa ob odpremi blaga zato nima zagotovila o plačilu. Kot samostojna in abstraktna obveza banke se pojavlja bančna garancija, pri čemer se banka obvezuje izplačati upravičencu po garanciji garantni znesek, če le izpolni pogoje, navedene v garanciji. Menica kot inštrument zavarovanja in hkrati vrednostni papir je listina, ki njenemu imetniku zagotavlja plačilo v določenem času in kraju, pri čemer prodajalec kreditira kupca do njene unovčitve oziroma akcepta. Najmanj učinkovit izmed inštrumentov je plačilni inštrument ček, ki je nepogojni nalog komitenta svoji banki, naj upravičencu izplača čekovni znesek, pri čemer upravičenec nima nikakršnega zagotovila, da bo plačilo tudi prejel.

Cena posameznega inštrumenta plačila in zavarovanja plačil raste z njegovo učinkovitostjo. Tako je najbolj učinkovit, najbolj pogosto uporabljen in zato tudi najdražji dokumentarni akreditiv, ki se je v praksi pokazal kot uspešen plačilni inštrument, ki zavaruje tako kupca kot prodajalca pred tveganji mednarodnega poslovanja. Tudi bančna garancija je zelo pogosto prisotna v poslih mednarodnega poslovanja, vendar nekoliko manj učinkovita, saj ima pri zavarovanju tveganja nekoliko prednosti upravičenec po garanciji, zato je za njenega naročnika tudi nekoliko cenejša. Občutno manj učinkoviti so dokumentarni inkaso in inkaso menic, najmanj učinkovit inštrument pa je ček in zato najcenejši.

V podjetju, ki sodeluje v mednarodnem poslovanju je izrednega pomena znanje o možnostih zavarovanja plačilnega tveganja, saj je njegov obstoj odvisen od uspešnosti izterjave dolgov, ki jih ima do pogodbenih partnerjev. Če sta kupec in prodajalec iz iste države, se drug o drugem lahko bolje pozanimata, zbereta več informacij, to pa je težje, kadar sta iz različnih držav. Pri tem lahko v določeni meri pomaga banka podjetja, ki lahko preko poizvedb, ki spadajo v okvir njenega poslovanja, poroča svojemu komitentu o plačilni disciplini njegovega poslovnega partnerja. Poleg pogodbenega partnerja se mora podjetje pozanimati tudi o političnih in gospodarskih razmerah, ki vladajo v državi, kjer ima sedež, o njeni zakonodaji in stanju plačilne discipline.

Sklep

V diplomskem delu ni bilo mogoče prikazati konkretne višine stroškov in provizij posameznega inštrumenta, saj pri storitvah dokumentarnega poslovanja ni medbančne stroškovne enotnosti, ker vsaka banka samostojno postavlja cene svojih storitev, vendar med njimi ni posebnih odstopanj, zato je prikazano povprečje višine stroškov slovenskih bank, izraženo v odstotkih od vrednosti osnovnega posla. Zaradi tajnosti podatkov komitentov banke prav tako ni bilo mogoče dobiti podatkov o tem, kakšno odstotkovno vrednost zavzema uporaba posameznega inštrumenta plačila oziroma zavarovanja plačil v celotnem prometu dokumentarnega poslovanja, niti o tem, kateri so razlogi za odločitev posameznega komitenta banke za uporabo določenega načina zavarovanja plačilnih tveganj.

Bitka za konkurenčnost med podjetji na prostoru, ki ga imenujemo trg, je neusmiljena, zato je treba biti pozoren na vse vidike poslovanja in prežati na vsa tveganja, ki ogrožajo podjetje, zato vlaganje v znanje na področju zavarovanja tveganj za podjetje naj ne bo le strošek, temveč investicija, ki prinaša gotov dobiček.

LITERATURA

- Falatov, Peter. 1996. *Bančne garancije v mednarodnem poslovanju* (4. knjiga). Ljubljana: Center strokovnega izpopolnjevanja in svetovalne dejavnosti Ekonomske fakultete.
- Falatov, Peter. 1997. *Plačila v mednarodnem poslovanju* (5. knjiga). Ljubljana: Center za strokovno izpopolnjevanje in svetovalno dejavnost Ekonomske fakultete.
- Falatov, Peter. 1998. *Dokumentarni akreditiv v mednarodnem poslovanju* (6. knjiga). Ljubljana: Center za strokovno izpopolnjevanje in svetovalno dejavnost Ekonomske fakultete.
- Trifunović, Predrag. 1976. *Instrumenti plaćanja u međunarodnom platnom prometu*. Beograd: Tanjug redakcija ekonomskih informacija.
- Vežjak, Danilo. 1976. *Mednarodne poslovne finance*. Maribor: Obzorja.

VIRI

- Abanka Vipava, d. d. URL: <http://www.abanka.si/> (10. 12. 2006).
- Banka Celje. URL: <http://www.banka-celje.si/> (10. 12. 2006).
- Banka Koper, d. d. URL: <http://www.banka-koper.si/index.php> (10. 12. 2006).
- Banka Slovenije. URL: <http://www.bsi.si/> (10. 12. 2006).
- Deželna banka Slovenije, d. d. URL: <http://www.dbs.si/> (10. 12. 2006).
- Gorenjska banka, d. d., Kranj. URL: <http://www.gbkr.si/> (10. 12. 2006).
- Najdi.si. URL: <http://www.najdi.si> (15. 11. 2006).
- Nova KBM. URL: <http://www.nkbm.si/> (10. 12. 2006).
- Nova Ljubljanska banka, d. d. URL: <http://www.nlb.si/> (10. 12. 2006).
- Poštna banka Slovenije, d. d. URL: <http://www.pbs.si/> (10. 12. 2006).
- SKB banka. URL: <http://www.skb.si/> (10. 12. 2006).

PRILOGE

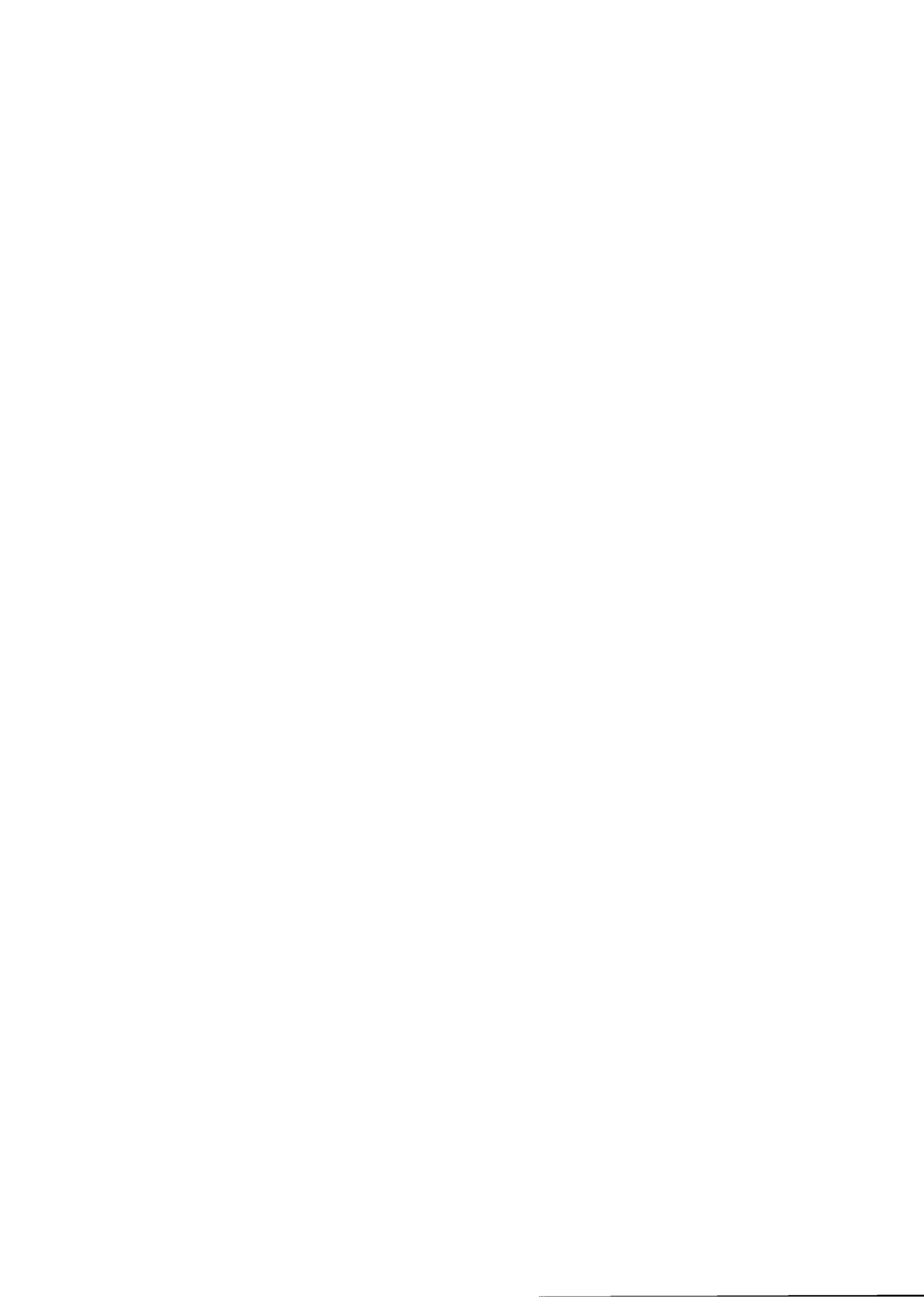
- Priloga 1** Nalog za odprtje akreditiva (nostro akreditiv)
- Priloga 2** Primer SWIFT sporočila o odprtju akreditiva
- Priloga 3** Primer prevoznega dokumenta (CMR)
- Priloga 4** Primer loro akreditiva (pošiljanje dokumentov na unovčenje)
- Priloga 5** Primer fakture
- Priloga 6** Primer ladijskega tovornega lista
- Priloga 7** Nalog za nostro inkaso z menico
- Priloga 8** Primer unovčenja menice
- Priloga 9** Primer menice
- Priloga 10** Nalog za nostro inkaso z dokumenti
- Priloga 11** Primer potrdila o poreklu blaga
- Priloga 12** Primer fitosanitarnega spričevala
- Priloga 13** Nalog za izdajo garancije
- Priloga 14** Primer unovčenja čeka
- Priloga 15** Primer čeka

NALOG ZA ODPRTJE AKREDITIVA

1 5:	Nalogodajalec: mat. št.: tel št.: ref.:	2	Akreditivna banka: Banka Koper d.d. Pristaniška ulica 14 6502 Koper mat. št.: 5092221
		3 20:	Št. akreditiva:
4	Kraj in datum: ,	5 31:	Kraj in datum veljavnosti: ,
6 40:	Prosimo vas, da za naš račun odprete nepreklicni akreditiv: ☐ stand by ☐ prenosni akreditiv 49: ☐ z zahtevo po konfirmaciji ☐ brez zahteve po konfirmaciji	7	Preko tuje banke – vašega korespondenta:
		8 59:	Ime in naslov upravičenca akreditiva:
9 44ac:	Kraj nakladanja: najpozneje do: za prevoz do:	10 32:	v znesku: z besedo:
		11 43P:	Delne dobave so ☐ dovoljene ☐ prepovedane
		12 43T:	Pretovarjanje ☐ dovoljeno ☐ prepovedano
13 42:	Akreditiv je plačljiv ☐ na vpogled ☐ z odloženim plačilom dni od ☐ z negociranjem ☐ z akceptom		
14 46:	Akreditiv je plačljiv proti predložitvi naslednjih dokumentov: + + + + +		
15 45:	Za uvoz – blaga ali storitev (navedite v tujem jeziku ustrezno pogodbi): + + + + + Pariteta: EXW		
16 48:	Dokumenti morajo biti predloženi v dneh po datumu odpreme, vendar ne kasneje od roka veljavnosti akreditiva.		
17 71:	Vse provizije in stroške v tujini po tem akreditivu plača ☐ nalogodajalec ☐ upravičenec.		
18	Pripombe :		
19	Nalogodajalec pooblašča banko, da za plačilo nadomestil vezanih na odprtje in vodenje tega akreditiva bremeni račun številke po veljavni tarifi banke. Za ta akreditiv veljajo Enotna pravila in običaji za akreditive, ki jih je izdala Mednarodna trgovinska zbornica v Parizu, Revizija 1993, Publikacija št. 500.		

Opomba: Številke označene z »:« so številke polj v SWIFT sporočilu o odprtju akreditiva (MT 700)

Priloga 1

20	PODATKI ZA STATISTIKO (opis vseh transakcij, ki so povezane s plačilom):				
	Zap .št.	Šifa osnove	Opis transakcije (navedba blaga ali storitev)	Valuta	Znesek
	1				
	2				
	3				
	Skupni znesek v valuti za plačilo				
	Šifra države uvoza:				
	Nalogodajalec se obvezuje na dan odprtja akreditiva oz. najkasneje na dan plačila tega akreditiva zagotoviti kritje za izvršitev plačila v tujino.				
21	PODATKI GLEDE KRITJA IN PROVIZIJE:				
	Nalogodajalec pooblašča banko, da za kritje za odprtje tega akreditiva:				
	☐ bremeni TRR št. , označi valuto				
	Nalogodajalec bo sredstva za kritje za odprtje tega akreditiva:				
	☐ danes nakazal v znesku				
	Sklic za nakazilo kritja v domači valuti: 07 710982050-ključ komitenta				
	Sklic za nakazilo deviznega kritja: 07 710971920-ključ komitenta				
	<u>Za nadomestila vezana na odprtje in vodenje akreditiva:</u> bremenite TRR, označi valuto				
22	ZAVAROVANJE NEKRITEGA AKREDITIVA:				
	Nalogodajalec bo nekriti akreditiv zavaroval:				
	☐ s Pogodbo o okvirnem kreditu				
	☐ s Pogodbo o zastavi vezanega depozita				
	V primeru unovčitve zavarovanja (okvirnega kredita, depozita) nalogodajalec pooblašča banko, da si zaračuna nadomestilo za unovčitev zavarovanja in da bremeni račun št. po veljavni tarifi banke.				
23	Žig in podpis nalogodajalca				

IZPOLNI BANKA:

24	
	Žig in podpis banke
	Kraj in datum: Koper

12/07/06-14:51:05

printAKREDITIV-6108-000001

1

----- Instance Type and Transmission -----
 Notification (Transmission) of Original sent to SWIFT (ACK)
 Network Delivery Status : Network Ack
 Priority/Delivery : Normal
 Message Input Reference : 1451 060712BAKOSI2XAXXX3773585354

----- Message Header -----
 Swift INPUT : FIN 700 Issue of a Documentary Credit
 Sender : BAKOSI2XXXX
 BANKA KOPER D.D.
 KOPER SI
 Receiver : UNCRITMMXXX
 UNICREDITO ITALIANO SPA
 MILANO IT

MUR : 107/ss

----- Message Text -----
 27: Sequence of Total
 1/1
 40A: Form of Documentary Credit
 IRREVOCABLE
 20: Documentary Credit Number
 05121027
 31C: Date of Issue
 060712
 31D: Date and Place of Expiry
 060818 ITALY
 50: Applicant

 6310 IZOLA
 SLOVENIJA
 59: Beneficiary - Name & Address
 /IT58T032260160000000

 20134 MILANO
 ITALY
 32B: Currency Code, Amount
 Currency : EUR (EURO)
 Amount : #11.030,12#
 41A: Available With...By... - BIC
 UNCRITMM
 UNICREDITO ITALIANO SPA
 MILANO IT
 BY DEF PAYMENT
 42P: Deferred Payment Details
 VALUE 90 DAYS AFTER THE DATE OF
 TRANSPORT DOCUMENT
 43P: Partial Shipments
 NOT ALLOWED
 43T: Transshipment
 NOT ALLOWED
 44A: On Board/Disp/Taking Charge at/f
 ISOLARIZZA (VR)
 44B: For Transportation to...
 IZOLA
 44C: Latest Date of Shipment
 060728
 45A: Descriptn of Goods &/or Services
 +GOODS AS PER PROFORMA INVOICE NO. 795931 DTD 11.07.06 AND
 NO. 795930 DTD 11.07.06
 +EXW ISOLARIZZA (VERONA)
 46A: Documents Required
 1.COMMERCIAL INVOICE
 2.CMR COPY FOR SENDER
 47A: Additional Conditions
 + A DISCREPANCY FEE OF EUR 42,00 WILL BE IMPOSED ON EACH SET OF
 DOCUMENTS PRESENTED FOR PAYMENT UNDER THIS LETTER OF CREDIT WITH
 DISCREPANCY. THE FEE WILL BE DEDUCTED FROM THE BILL AMOUNT.
 71B: Charges
 ALL BANK CHARGES AND COMMISSIONS

12/07/06-14:51:05

printAKREDITIV-6108-000001

2

OUTSIDE SLOVENIJA ARE ON THE
BENEFICIARY'S ACCOUNT.

- 48: Period for Presentation
21 DAYS AFTER THE DATE OF SHIPMENT
BUT WITHIN THE VALIDITY OF THE
CREDIT.
- 49: Confirmation Instructions
CONFIRM
- 78: Instr to Payg/Acceptg/Negotg Bank
AFTER PRESENTATION OF CORRECT DOCUMENTS YOU ARE AUTHORIZED TO
DEBIT OUR ACCOUNT WITH YOUR H.O..

DOCUMENTS TO BE PRESENTED TO: BANKA KOPER D.D.,
PRISTANISKA ULICA 14, 6502 KOPER, SLOVENIJA.

- 57A: 'Advise Through' Bank - BIC
UNCRIT2VMIH
UNICREDIT BANCA D'IMPRESA SPA
(MILANO CADORNA -SAN MARCO - BRANCH)
MILANO IT

- 72: Sender to Receiver Information
PLEASE ACKNOWLEDGE THE RECEIPT OF
THE ABOVE LETTER OF CREDIT AND
STATE OUR REFERENCE NUMBER
(FIELD 20:) IN ALL YOUR FUTURE
CORRESPONDENCE.

----- Message Trailer -----

{MAC:3EA41787}
{CHK:EB6F291574DB}

----- Interventions -----

Category : Network Report
Creation Time : 12/07/06 14:50:39
Application : SWIFT Interface
Operator : SYSTEM
Text
{1:F21BAKOSI2XAXXX3773585354}{4:{177:0607121451}{451:0}{108:107/ss}}

*End of Message

Exemplaire per
Exemplaire pour
Copy for
Exemplar für

Mittente
l'expéditeur
sender
Absender

Codice trasportatore
Code transporteur
Code of carrier
Code Frachtführer

1 Mittente (cognome, nome, stato)
Expéditeur (nom, adresse, pays)
Absender (Name, Anschrift, Land)

20134 MILANO -
Partita IVA 09786190 - Cod. Fisc. 01589300 - ITALY

LETTERA DI VETTURA INTERNAZIONALE
LETRE DE VOITURE INTERNATIONALE
INTERNATIONAL CONSIGNMENT NOTE
FRACHTBRIEF - TRANSPORTDOKUMENT

N. 795930

Questo trasporto è sottome- Ce transport est soumis no- Diese Beförderung unterliegt trotz
so, nonostante qualunque nobatant toute clause contrai- einer gegenteiligen Abmachung
clausola contraria alla con- re, à la Convention relative des Bestimmungen des Überein-
venzione relativa al contratto au contrat de transport inter- kommens über den Beförderung-
di trasporto internazionale di nationaldemarchandisespar- vertrag im Internationalen Stras-
merci su strada (CMR) route (CMR) sengüterverkehr (CMR).

2 Destinataro (cognome, nome, stato)
Destinataire (nom, adresse, pays)
Empfänger (Name, Anschrift, Land)

6310 IZOLA
SLOVENIJA

16 Trasportatore (cognome, nome, indirizzo, stato)
Transporteur (nom, adresse, pays)
Frachtführer (Name, Anschrift, Land)

CMR
ZEP/6090 - 29/99
VIOZI

3 Luogo previsto per la consegna della merce (località, stato)
Lieu prévu pour la livraison de la marchandise (lieu, pays)
Auslieferungsort des Gutes (Ort, Land)

6310 - IZOLA SLOVENIJA

17 Trasportatori successivi (cognome, no- (stato)
Transporteurs successifs (nom, adresse, (Land)
Nachfolgende Frachtführer (N- (Land)

AVTOPREVOZNIK

4 Luogo e data della presa in carico della merce
Lieu et date de la prise en charge de la marchandise (lieu, pays, date)
Ort und Tag der Übernahme des Gutes (Ort, Land, Datum)

ISOLARIZZA (VR)

18 Riserve ed osservazioni del trasportatore
Réserves et observations du transporteur
Vorbehalte und Bemerkungen des Frachtführers

5 Documenti allegati
Documents annexés
Beigefügte Dokumente

6 Contrassegni e numeri Marques et numéros Kennzeichen und Nummern	7 Numero dei colli Nombre des colis Anzahl der Packstücke	8 Imballaggio Mode d'emballage Art der Verpackung	9 Denominazione corrente della merce Nature de la marchandise Bezeichnung des Gutes	10 N. di statistica No statistique Statistiknummer	11 Peso lordo kg. Poids brut, kg. Bruttogewicht in kg.	12 Volume m ³ Cubage m ³ Umfang in m ³
<p>797 CRT ICE CREAM</p> <p>+ GOODS AS PER PROFORMA INVOICE N. 795931 DTD 21.07.06 AND NO. 795930 DTD 11.07.06 + EXW ISOLARIZZA (VERONA)</p> <p>BANCA LI NON RESI</p>				<p>3830/75</p> <p>I 05-013 051</p> <p>REGIONE VENETO A.S.L. N. 20 VIA SALVO D'ACQUISTO, 7 VERONA</p>		

Classe / Klasse Cifra / Chiffre/Ziffer Lettera / Lettra/Buchstabe (ADR*)

13 Istruzioni del mittente
Instruction de l'expéditeur
Anweisungen des Absenders

TEMPERATURA - 25°

19 Convenzioni particolari
Conventions particulières
Besondere Vereinbarungen

14 Istruzioni per il pagamento del nolo
Prescriptions d'affranchissement
Franchzahlungsanweisungen

 Franco / Franco / Frei Assegnato / Non franco / Unfrei

20 Da pagare per: A payer par: Zu Zahlen vom:	Mittente Expéditeur Absender	Valuta Monnaie Währung	Destinatario Destinataire Empfänger
Prezzo trasporto Prix transport / Fracht: Abbonamento Reduction / Ermäßigungen: ---			
Saldo Solde / Zwischensumme:			
Maggiorazioni Suppléments / Zuschläge:			
Supplementi Charges / Nebengebühren: +			
Totale / Totale / Gesamtsumme:			

21 Compilato a
Etablie à
Ausgefertigt in ISOLARIZZA il
am 24.07 2006

15 Rimborsò / Reimbursement / Rückerstattung

22

20134 MILANO
Partita IVA 09786190 - Cod. Fisc. 01589300

Firma e timbro del mittente
Signature et timbre de l'expéditeur
Unterschrift und Stempel des Absenders

23 Firma e timbro del trasportatore
Signature et timbre du transporteur
Unterschrift und Stempel des Frachtführers

Targa motrice
Numero d'immatricolazione de
Nummernschild der Kraftmaschine

Targa rimorchio
Tractor number plate
Nummernschild des Anhängers

24 Merce ricevuta
Merchandisees reçues
Gut Empfangen

Luogo
Lieu
Ort il
le
am 20

Firma e timbro del destinatario
Signature et timbre du destinataire
Unterschrift und Stempel des Empfängers

I numeri dall'1 al 15 compreso devono essere compilati sotto la responsabilità del mittente, oltre ai numeri 19-21-22. - Le parti tracciate in grassetto devono essere compilate dal trasportatore. A remplir sous la responsabilité de l'expéditeur. Y compris et 19+21+22. Die mit fett gedruckten Linien eingerahmten Rubriken müssen vom Frachtführer ausgefüllt werden.

(*) Per le merci pericolose indicare oltre la denominazione corrente, la classe, la cifra e se del caso la lettera. En cas de marchandises dangereuses indiquer, outre la certification d'avenue, la classe, la chiffre et le cas échéant, la lettre. Bei gefährlichen Gütern ist, ausser der eventuellen Bescheinigung auf der letzten Linie der Rubrik anzugeben; die Klasse, die Ziffer sowie gegebenenfalls der Buchstabe.

Back office Division
International Payments Department
Koper, 25.10.2005

Banka Koper d.d.
Pristaniška ulica 14
6502 Koper - Slovenija
Telefon: ++ 386 5/ 66 62 377
Telefax: ++386 5/ 66 62 011
S.W.I.F.T.: BAKOSI2X

DOCUMENTS UNDER IRREVOCABLE DOCUMENTARY CREDIT	
Beneficiary 6257 PIVKA SLOVENIJA	Issuing Bank RESONA BANK LTD. TOKYO INTERNATIONAL OPERATIONS CENTER 2-6.NINHONBASHI MUROMACHI 1-CHOME, CHUO-KU, JP-TOKYO 103-0022 JAPAN
Your ref. LC-435-00400	Our ref. 107110056
Applicant CO., LTD., OSAKA	Amount USD 11.816,90 (+/-10%)

With reference to the above mentioned Documentary Credit we are sending you enclosed the following documents:

	Invoice	B/L	Packing list	Insurance policy	Certificate of origin	Draft	Certificate		
1 st mail	3/3	2/3 or.	3/3			1/1	1/1		
2 nd mail									
Covering inv.no.150/20051543 dtd 15.10.05, B/L no. LTNV 878500007991dtd 15.10.05									
AMOUNT OF DOCUMENTS							USD 11.816,90		
MATURITY DATE: AT SIGHT									
AMOUNT CLAIMED							USD 11.816,90		

We note the following discrepancies in documents:

Late shipment

- Owing to several discrepancies we are sending the above documents to you for your approval.
 Please release the reserve by SWIFT or telex.

PAYMENT INSTRUCTIONS:

- Please credit our account with _____ quoting our reference number.
 Please authorize us to reimburse ourselves on your account with MRMDUS33.
 We shall debit your account with us.

Please acknowledge receipt of documents quoting our reference number and confirm us maturity date.

This Documentary Credit is subject to the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (1993 Revision, Publication No.500) issued by the International Chamber of Commerce, Paris.

DHL

Enclosures 10x

BANKA KOPER D.D.

D.D.

6257 PIVKA SLOVENIA

CO.,LTD.
3-17-37, KAMIKITA HIRANO-KU
OSAKA JAPAN.

I N V O I C E

CUSTOMER: 30004 INVOICE: 150/20051543 PIVKA: October 15, 2005

Item	Quantity	Price USD/pcs	Total amount USD
CHAIR 290 PCS			11.816,90

TRADE TERMS: C AND F NAGOYA PORT

Chair ICE, natural, white upholstered, assembled	50,00	37,400	1.870,00
Chair ICE, walnut, white upholstered, assembled	50,00	37,400	1.870,00
Chair ICE bar, natural, white upholstered, assembled	50,00	42,510	2.125,50
Chair ICE bar, walnut, white upholstered, assembled	140,00	42,510	5.951,40

Packing: 154 cartons

Payment: AT SIGHT

L / C No. LC-435-00400

BANKA KOPER D.D.
PRISTANIŠKA 14
6000 KOPER SLOVENIA
IBAN: SI56 10100-00290
S.W.I.F.T.: BAKOSI2X

Weihgt gross: btto/ntto 1735 kg

Transport: Container FSCU 6501035

The goods shall remain the property of the Seller until the Buyer has paid the price in full.

LLOYD TRIESTINO Priloga 6
 DI NAVIGAZIONE S.P.A. - SEDE IN TRIESTE
 Passeggio S. Andrea, 4 - 34123 TRIESTE (Italia)
 Reg. Impr. TS, Cod. Fisc. e Part. IVA 00047820329

BILL OF LADING

NOT NEGOTIABLE UNLESS CONSIGNED TO ORDER

(2) Shipper/Exporter INDUSTRIJA D.D. 6257 PIVKA SLOVENIJA		(5) Document No. 55500753	ORIGINAL
Shipper code		(6) Export References	
(3) Consignee (complete name and address) / (unless provided otherwise, a consignment "To Order" means To Order of Shipper.) TO ORDER		(7) Forwarding Agent-References D.D.	
(4) Notify Party (complete name and address) CO., LTD. 3-17-37, KAMIKITA HIRANO-KU OSAKA JAPAN.		(8) Point and Country of Origin (for the Merchant's reference only)	
Notify code		(9) Also Notify Party (complete name and address)	
(12) Pre-carriage by	(13) Place of Receipt/Date	In Witness Whereof, the undersigned, on behalf of Lloyd Triestino SpA, the Master and the Owner of the Vessel, has signed the number of Bill(s) of Lading stated below, all of this tenor and date, one of which being accomplished, the others to stand void.	
(14) Ocean Vessel/Voy No. HENRICH-S/0100-009E	(15) Port of Loading KOPER		
(16) Port of Discharge NAGOYA PORT	(17) Place of Delivery	(10) Onward Inland Routing/Export Instructions (for the Merchant's reference only)	

Particulars furnished by the Merchant

(18) Container No. And Seal No. Marks & Nos.	(19) Quantity And Kind of Packages	(20) Description of Goods	(21) Measurement (M ³) Gross Weight (KGS)
CONTAINER NO./SEAL NO. FSCU6501035 40' HIGH CUBE Seal(s): 1447115	154 CARTONS	OCEAN FREIGHT PREPAID SHIPPER'S LOAD AND COUNT CHAIR 290 PCS TRADE TERMS:C AND F NAGOYA PORT MARINE B/L LC-435-004009 ON BOARD PARTIAL SHIPMENTS PROHIBITED. TRANSHIPMENT ALLOWED ON BOARD AT SLOVENIAN PORT FOR TRANSPORTATION TO NAGOYA PORT. FREIGHT PREPAID	1735 Kg
ONE (22) TOTAL NUMBER OF CONTAINERS OR PACKAGES (IN WORDS)			(23) Declared Value \$ if Merchant enters actual value of Goods and pays the applicable ad valorem tariff rate, Carrier's package limitation shall not apply.

(24) FREIGHT & CHARGES	Revenue Tons	Rate	Per	Prepaid	Collect

(25) B/L NO. LTNV 878500007991 SIKPR/SIKPR/JPNGY/JPNGY	(27) Number of Original B(s)/L 3/THREE	(29) Prepaid at KOPER, SLOVENIA	(30) Collect at
(26) Service Type/Mode OCEAN/OCEAN FCL/FCL	(28) Place of B(s)/L Issue/Date KOPER, SLOVENIA 15-OCT-2005	(31) Exchange Rate	(32) Exchange Rate
(33) Laden on Board the Vessel 15-OCT-2005			

By **TRADEWAYS** d.o.o., Koper
 AS AGENTS FOR THE CARRIER LLOYD TRIESTINO SPA

Back office Division
International Payments Department
Koper, 28.4.2006

Banka Koper d.d.
Pristaniška ulica 14
6502 Koper - Slovenija
Telefon: ++386 5/ 66 62 377
Telefax: ++386 5/ 66 62 011
S.W.I.F.T.: BAKOSI2X

			REMITTANCE FOR COLLECTION AND/OR ACCEPTANCE		
Drawer 6000 KOPER SLOVENIJA		D.O.O.		Collection Bank BANCA ANTONVENETA SPA VIA UDINE 15/A IT-33050 TRIVIGNANO UDINESE ITALY	
Our ref. No. 107120092	Amount 3682,00	Due date 30.06.2006	Drawee S.R.L., VIA PALMANOVA , PAVIA DI UDINE (UD), ITALY		

We are sending you enclosed the documents, listed bellow, which were presented to us:

	Invoice	B/L	Packing list	Insurance policy	Certificate of origin				Draft
1 st mail									1/1
2 nd mail									
Covering									

Please follow the instructions marked with X

Documents to be delivered against payment.

Our Charges of for drawee's account.

Your charges for drawee's account.

If refused

- do not deliver the document
 waive charges

After acceptance

- advise acceptance date,
 hold the draft and collect it on maturity,

send back the draft(s)

Protest for non-payment.

After collection please pay the agent commission amounting to .

GENERAL INSTRUCTIONS AND REMARKS

- Please remit proceeds crediting our account with IBSPITTM quoting our reference.
- Please acknowledge receipt of documents quoting our reference number and keep us informed of further developments.
- Subject to "Uniform rules for Collections" ICC-Publication No. 522, issued by the International Chamber of Commerce, Paris.

Enclosures 1x
Registered mail!

BANKA KOPER D.D.

PAVIA DI UDINE LI 14.02.2006

(LUOGO E DATA DELL'EMISSIONE)

Euro 3.592,00 (IN CIFRE)

Al 30.06.2006 (SCADENZA) pag HEREMO per questa cambiale

al LA DITTA DOO la som

di Euro 3.592,00 (IN LETTERE)

DOMICILIAZIONE (artt. 4 R.D. n. 1669/1933 e 6 L. n. 349/1973)

BANCA ANTONVENETA
FIL. TRIVIGNANO UD.
ABI 05040 CAB 89620

Via Palmanova
33050 LAUZACCO - PAVIA DI UDINE (UD)
Partita IVA 01873410

MARCA CAMBIALI
Ministero dell'Economia e delle Finanze
Banca d'Entrata
00007112 000028EA UQ4MH001
00017759 14/02/2006 09:45:21
0005-00015 96A0B5E1459E6E6B
0 1 05 049729 131 8

Handwritten signature

SPAZIO RISERVATO PER L'EVENTUALE APPLICAZIONE DI MARCHE

Banka Koper
Back office Division
International Payments Department
Koper, 19.5.2006

Banka Koper d.d.
Pristaniška ulica 14
6502 Koper - Slovenija
Telefon: ++ 386 5/ 66 62 377
Telefax: ++386 5/ 66 62 011
S.W.I.F.T.: BAKOSI2X

REMITTANCE FOR COLLECTION AND/OR ACCEPTANCE			
Drawer 1210 LJUBLJANA SLOVENIJA		Collection Bank COMMERZBANK AG BREITE STR. 25 DE-40213 DUSSELDORF GERMANY	
Our ref. No. 10712009	Amount EUR 10.323,21	Due date 15.06.2006	Drawee GMBH, 41352 Korschenbroich, Germany

We are sending you enclosed the documents, listed bellow, which were presented to us:

	Invoice	B/L	Packing list	Insurance policy	Certificate of origin	Phytosan. cert.			Draft
1 st mail	1/1	3/3 orig. 3/3 nn copy	1/1		1/1	1/1			
2 nd mail									
Covering Invoice no. 06-600065 dtd 15.05.2006 B/L no. ITMA 878600003661 SIKPR/SIKPR/THLCH/THBKK dtd 16.05.2006									

Please follow the instructions marked with X

Documents to be delivered against payment.

Our Charges of for drawee's account.

Your charges for drawee's account.

If refused

- do not deliver the document
 waive charges

After acceptance

- advise acceptance date,
 hold the draft and collect it on maturity,
 send back the draft(s)

Protest for non-payment.

After collection please pay the agent commission amounting to .

GENERAL INSTRUCTIONS AND REMARKS

- Please remit proceeds crediting our account with your h.o. quoting our reference.
- Please acknowledge receipt of documents quoting our reference number and keep us informed of further developments.
- Subject to "Uniform rules for Collections" ICC-Publication No. 522, issued by the International Chamber of Commerce, Paris.

Enclosures 10 x
FEDEX!

BANKA KOPER D.D.

1. POŠILJATELJ (IME, NASLOV, DRŽAVA) CONSIGNOR (NAME, ADDRESS, COUNTRY)	№ 0282	ORIGINAL
D.O.O. 1210 LJUBLJANA, SLOVENIA	ŠTEVILKA IZDAJATELJA ISSUING NUMBER EVROPSKA SKUPNOST EUROPEAN COMMUNITY	
2. PREJEMNIK (IME, NASLOV, DRŽAVA) CONSIGNEE (NAME, ADDRESS, COUNTRY)	POTRDILO O POREKLU BLAGA CERTIFICATE OF ORIGIN	
133 MU-4, T. BANMOH, A. PROMBURI THA 16120 SINGBURI THAILAND		
4. PODATKI O TRANSPORTU TRANSPORT DETAILS GESU4587890	3. DRŽAVA POREKLA COUNTRY OF ORIGIN	
	CROATIA	
	5. OPOMBE REMARKS	
6. ZAPOREDNA ŠTEVILKA TOVORKA, ZNAKI, ŠTEVILKE, ŠTEVILO IN VRSTE PAKETOV, OPIS BLAGA: ITEM NUMBER, MARKS, NUMBERS, NUMBER AND KIND OF PACKAGES, DESCRIPTION OF THE GOODS;	7. KOLIČINA QUANTITY	
OAK FLOORING STRIPS ASH FLOORING STRIPS	9,850 CBM 12,658 CBM	
8. GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE POTRJUJE, DA JE ZGORAJ NAVEDENO BLAGO PO POREKLU IZ DRŽAVE, NAVEDENE V POLJU 3. THE CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY OF SLOVENIA HEREBY CERTIFIES THAT THE GOODS DESCRIBED ABOVE ORIGINATE IN THE COUNTRY SHOWN IN BOX 3.		
<p style="text-align: center;">LJUBLJANA, 18.05.2006</p> <p>KRAJ IN DATUM IZDAJE, IME, PODPIS IN ŽIG PRISTOJNE SLOZBE. PLACE AND DATE OF ISSUE, NAME, SIGNATURE AND STAMP OF THE COMPETENT AUTHORITY.</p> <div style="text-align: right;"> </div>		

1. Ime in naslov izvoznika / <i>Name and address of exporter</i> D.O.O. 1210 LJUBLJANA, SLOVENIA		2. FITOSANITARNO SPRIČEVALO <i>PHYTOSANITARY CERTIFICATE</i> Nº: EC/SI/ 0052	
3. Prijavljeno ime in naslov prejemnika / <i>Declared name and address of consignee</i> 133 MU-4, T. BANMOH, A. PROMBURI THA 16120 SINGBURI THAILAND		4. Organizacija za varstvo rastlin Republike Slovenije <i>Plant Protection Organisation of the Republic of Slovenia</i> Organizaciji za varstvo rastlin / <i>Plant Protection organisation(s) of</i> THAILAND	
6. Prijavljeno prevozno sredstvo / <i>Declared means of conveyance</i> GESU4587890		5. Kraj porekla / <i>Place of origin</i> CROATIA	
7. Prijavljeno vstopno mesto / <i>Declared point of entry</i> BANGKOK			
8. Značilne oznake: število in opis pakiranj; ime proizvoda; botanično ime rastlin / <i>Distinguishing marks: number and description of packages; name of produce; botanical name of plants</i> QUERCUS OAK FLOORING STRIPS FRAXINUS ASH FLOORING STRIPS		9. Prijavljena količina <i>Quantity declared</i> 9,850 CBM 12,658 CBM	
10. Potrjujemo, da so bile zgoraj navedene rastline, rastlinski proizvodi ali drugi nadzorovani predmeti inšpekcijsko pregledani oziroma preizkušeni v skladu z ustreznimi uradnimi postopki. Ugotovljeno je bilo, da ne vsebujejo karantenskih škodljivih organizmov, ki jih navaja pogodbenica uvoznica, ter da ustrezajo veljavnim fitosanitarnim predpisom pogodbenice uvoznice, vključno s tistimi, ki veljajo za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme. Ugotovljeno je bilo tudi, da praktično ne vsebujejo drugih škodljivih organizmov. <i>This is to certify that the plants, plant products or other regulated articles described herein have been inspected and/or tested according to appropriate official procedures and are considered to be free from the quarantine pests specified by the importing contracting party and to conform with the current phytosanitary requirements of the importing contracting party, including those for regulated non-quarantine pests. They are deemed to be practically free from other pests.</i>			
11. Dopolnilna izjava / <i>Additional Declaration</i>			
DEZINFEKCIJA IN /ALI DEZINSEKCIJA <i>DISINFESTATION AND/OR DISINFECTION</i>		Kraj izdaje / <i>Place of issue</i>	
12. Postopek / <i>Treatment</i>		Datum / <i>Date</i> KOPER, 16.05.2006	
13. Pripravek (aktivna snov) <i>Chemical (active ingredient)</i>	14. Trajanje in temperatura / <i>Duration and temperature</i>	Ime pooblaščenega uradnika <i>Name of authorised officer</i>	
15. Koncentracija / <i>Concentration</i>	16. Datum / <i>Date</i>	Modest BAŽC, univ. dipl. ing. fitosanitarni inšpektor	
17. Dodatni podatki / <i>Additional information</i>		Stamp of Organisation (Podpis / <i>Signature</i>)	

■ NALOG ZA IZDAJO GARANCIJE

Naziv in naslov

podjetja:

Ključ:

Št.transakc. računa

pri Banki Koper:

Matična številka:

Davčna številka:

Šifra dejavnosti:

Žiro račun:

Priimek kontaktne osebe, telefonska št., št. faksa:

Prosimo vas, da za naš račun izdate garancijo:

OSNOVNI PODATKI ZA IZDAJO GARANCIJE

1. Vrsta garancije: _____

2. Valuta in znesek garancije: _____

z besedo: _____

3. Obrestna mera in znesek obresti: _____

4. Ostali stroški: _____

5. Naziv in sedež uporabnika garancije: _____

6. Država uporabnika garancije: _____

7. Popolni naziv banke in oznaka SWIFT kode banke: _____

8. Naziv blaga: _____

9. Rok veljavnosti garancije: _____

10. Garancija naj bo izdana v angleškem jeziku: a) po običajnem tekstu
b) po priloženem tekstu

11. Garancijo poslati: a) uporabniku garancije
b) banki

12. Vsi stroški bremenijo: a) nas
b) uporabnika garancije

13. Priloge: a) ponudba
b) pogodba
c) tekst garancije

14. Opombe: _____

(kraj in datum)

(štampljka in podpis odgovorne osebe)

Pooblaščen organ podjetja _____

Naziv in naslov predlagatelja čeka:

Postojna, 10.07.06
Kraj in datum

Naša matična številka:

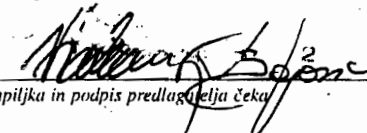
Naš znak:

■ Zadeva: vnovčenje čeka
V prilogi vam pošiljamo ček št. 102504 Izstavljen dne: 26.6.2006In plačljiv pri banki (naziv trasanta) Nat West Maidstone Branch 3 High Street Maidstone
KENT ME14 1XU

Oznaka valute in znesek	Ime izstavitelja - trasanta
EUR = <u>424,70</u>	<u>New Hythe Lane Larkfield Kent</u>
<u>plačilo vstopnine</u>	<u>702</u> <u>ME20 6AB GB</u>

Namen plačila ALBATROSS House 14 New Hythe Lane Larkfield Kent šifra osnove ME20 6AB Great Britain
Po nalogu

Za vrednost vnovčenega čeka nas odobrite na deviznem računu

10100 - 0029043
Štampiljka BANKA KOPER Priestonjske 14 Koper
Pri
Priloga: ČEK ŠT. 102504

Štampiljka in podpis predlagatelja čeka
Izpolni in potrdi pooblaščen banko
Ustrezno navodilo je označeno z znakom x

Ček smo prejeli dne: _____

 Odkupljen dne: Na inkaso poslani dne:
Štampiljka in podpis predlagatelja čeka

Izpolni Banka Koper za knjiženje

Ček smo prejeli dne: _____

- 99825	+ 993205
---------	----------

Banka

